

Bulletinen

OLYMPIAHISTORISKA VÄNNER

NR 4-2023
ISSN-72591104

◆ *Märta* ◆ *Sonja* ◆ *Irma* ◆ *Barbro* ◆ *Britt* ◆ *Toini* ◆ *Eva* ◆ *Meeri*
◆ *Lena* ◆ *Marie* ◆ *Karin* ◆ *Eva-Lena* ◆ *Annika* ◆ *Billan* ◆ *Antonina*

Skiddrottningarna före Charlotte Kalla

22 SIDOR ◆ PERSONPORTRÄTT ◆ HISTORIK ◆ RANKING ◆ STATISTIK

100 år sedan första vinterspelen

Outgrundliga äro IOK:s vägar

Välkommen till ett nytt nummer av Bulletinen samtidigt som vi säger välkommen till SOF:s nye ordförande Per-Anders von Scheele, vald vid SOF:s extra årsmöte i november.

Per-Anders presenterar sig själv och sina tankar på sidan 58 i i detta nummer som också innehåller allt från skiddrottningar till en minnesvärd händelse med kungen av hockey i Toronto Maple Leafs, Börje Salming.

Som idrottare försöker man lära sig att ta förluster och att inte ta ut segrar i förskott. För om man förlorar en sådan match svider det desto hårdare. Som när Vitryssland slog ut Tre Kronor i OS-hockeyn 2002. Chockartat, oväntat och smärtsamt.

Oväntat snabb sorti

Nästan lika oväntad var Sveriges snabba sorti ur kampen om vinter-OS 2030. Bristen på nationer villiga att söka vinterolympiska spel gjorde att IOK vände sig till Sverige och uppmuntrade oss att söka spelen 2030. Vilket jag tolkade som att vi borde ligga bra till – trots alla förluster tidigare. Det var ju nära sist, Stockholm–Åre föll med röstsiffrorna 34–47 mot Milano–Cortina som fick vinterspelen 2026.

Denna gång borde dessutom IOK:s tal om demokratiska, hållbara och kostnads-effektiva tävlingar också spela Sverige väl i händerna. Så fullt förståeligt att SOK:s generalsekreterare Åsa Edlund andades optimism vid sitt föredrag om den svenska OS-ansökan på höstträffen i november. Sverige kändes närmare ett vinter-OS än någonsin!

Fel, fel, fel! Några veckor senare var allt över.

Förutom att IOK nu går vidare med Frankrike till vinterspelen 2030, står Salt Lake City på tur 2034. Schweiz, vars ansökan inte räckte till denna gång, kan trösta sig med att IOK fört fram Schweiz som en stark kandidat till 2038.

Någon sådan klapp på axeln delade IOK aldrig ut till Sverige och till vinter-OS 2042 är Sapporo säkert tillbaka med en ansökan.

Rejäl käftsmäll

Sveriges tidiga fall känns som en rejäl käftsmäll. Förmågan att läsa vad IOK säger mellan raderna i spelet om OS är bevisligen inte Sveriges styrka. Jag läser av IOK så här: ”Gärna ett budget-OS à la Sverige – men inte så länge det finns länder som är beredda att ställa till med en rejält påkostad OS-fest”.

IOK tycks heller inte ha någon ambition att markera mot Putin. Hans oprovocerade angreppskrig med avsikt att krossa Ukraina, renderar inte några större repressalier från olympiskt håll. Här bjuds en öppning för ryssar att tävla i Paris 2024 under neutral flagg.

Jag minns idrottsbojkotten mot Sydafrika. Mellan 1964–1988 var landet avstängt från OS på grund av den omänskliga apartheidregimen. Då var det inte tal om neutral flagg.

Sten Feldreich

REDAKTÖR

Bulletinen – Olympiahistoriska Vänner

Organ för Sveriges
Olympiahistoriska
Förening.

Bildad 3 mars 1986.

Nr 4 2023

138 från start

Redaktör/ansvarig
utgivare:

Sten Feldreich
sten.feldreich
@gmail.com

Layout: Tina Danielsson
Ord & form

Tryck: KPH Uppsala

Nästa nummer utkommer
i slutet av mars.

Välkomna med bidrag
senast 15 februari.

Detta nummer innehåller

2	Outgrundliga äro IOK:s vägar
<i>Sten Feldreich</i>	34	Första vinterspelen fick OS-status i efterhand
<i>Sten Feldreich</i>
4	Krigsbarnet skrev skidhistoria
<i>Stellan Kvärre</i>	36	Första svenskarna i första vinter-OS
<i>Göran Löwgren</i>
8	Sonja – en av de största
<i>Håkan Svensson</i>	38	Riksidrottsmuseet blir mer olympiskt
<i>Göran Löwgren</i>
11	Damskidåkningens uppdelad i epokerna Toini och Kalla
<i>Thord Eric Nilsson</i>	40	Maratonlöparen Sigge Jacobsson oförtjänt hänad
<i>Anders Olsson</i>
17	Skiddrottningarnas tio i topp	44	Den olympiska familjen
<i>Tommy Wahlsten/
Göran Löwgren</i>
18	”Billan” – obekvämt skidstjärna
<i>Stellan Kvärre</i>	58	Ordföranden har ordet
<i>Per-Anders von Scheele</i>
22	Kärlek&romantik i skidvärlden
<i>Göran Löwgren</i>	59	Nya SOK-generalen beredd att förändra
<i>Göran Löwgren</i>
24	OS-placeringar skiddamer 1952–2002	60	Digitalt föredrag om bobsleigh
26	Två som var med berättar om London-OS 1948
<i>Bo Hultén</i>		
30	På lyxkrogen förstod jag hur stor Börje var
<i>Ken Olofsson</i>		

Olympiahistoriska Vänner

Bulletinen är en del av projektet OLYMPIAHISTORISKA VÄNNER. Ett samarbete mellan Sveriges Olympiska Kommitté, Sveriges Olympiahistoriska förening och SCIF. Målsättningen är att på olika plan främja intresset för olympisk historia.

SVERIGES OLYMPIAHISTORISKA FÖRENING

Föreningens ändamål att bedriva olympiahistorisk verksamhet.

REPRESENTANTER FÖR OHV

Anders Engström
tel: 070-775 1336
anders.engstrom46@gmail.com
Sten Feldreich
tel: 070-763 1053
sten.feldreich@gmail.com

SVERIGES OLYMPISKA KOMMITTÉ

SOK är högsta beslutande organ för olympiska spelen i landet och ansvarar för det svenska deltagandet i OS.

LEDNING

Ordförande
Hans von Uthmann
Generalsekreterare
Åsa Edlund Jönsson
Verksamhetsansvarig
Peter Reinebo

SÄLLSKAPET SVENSKA OLYMPIER

Är ett sällskap inrättat av SOK med syfte att vara ett nätverk för alla idrottare som tävlat för Sverige i ett olympiskt spel. "En gång olympier – alltid olympier".

KONTAKTGRUPP
Gunnar Larsson
Pernilla Wiberg
Jonas Bergqvist
Caroline Jönsson

SVERIGES CENTRAL- FÖRENING FÖR IDROTTENS FRÄMJANDE

SCIF arbetar med att främja idrotten, bland annat genom stipendier och genom att på olika sätt redovisa idrottens historia, till exempel i årsskriften Blå Boken.

Ordförande:
Rajne Söderberg
Representant OHV:
Elisabeth Danielson

De kvinnliga svenska längdskidåkarna har på de senaste fem olympiska spelen erövrat makalösa arton medaljer, varav sex guld. Från 1952, då skiddamer tilläts tävla i OS för första gången, fram till och med 2002 var medaljskörden begränsad: totalt sju, varav tre guld. På femton OS! Men det fanns skiddrottningar även före Charlotte Kalla. Här följer berättelserna om dem som lade grunden för nutidens framgångssaga.

Krigsbarnet bytte sport och skrev skidhistoria

När Sverige äntligen fick OS-guld på damsidan i längdspåren då blev det rejäl utdelning. OS-guld 1968 på 5 kilometer före två norskor, OS-guld på 10 kilometer före två ryskor. Och naturligtvis senare på hösten Svenska Dagbladets guldmedalj eller Bragdguldet som vi lättare uttrycker det.

Toini Karvonen från finska Haapovaara nära ryska gränsen blev så småningom Toini Gustafsson i Björkenäs i norra Klarälvdalen och till sist Toini Rönnlund i Umeå där hon fortfarande bor.

Hennes resa i livet började som krigsbarn då hon vid sex års ålder kom till fosterföräldrarna Emma och Oskar Persson i Värmland, som ett av 70 000 barn som under andra världskriget kom till Sverige med en adresslapp runt halsen. Egentligen var det en kusin till Toini som skulle skickas iväg, men så skickades Toini i stället... i kusinen Tunes namn.

Längtade till idrotten

Det har funnits många känsllosamma stunder i Toinis liv. Som när biologiska mamman Olga ville att Toini skulle komma hem till Finland igen.

15-åriga Toini reste men blev tveksam. Det var fortfarande fattigt, det fanns ingen el, inget vatten, inget avlopp. Och nu mås-

te hon lära sig det finska språket. Men det fanns också en annan sak som fick henne att längta tillbaka till Sverige, inte bara familjen Persson.

Det var idrotten – men det var inte att åka skidor.

–Nej, har Toini berättat. Det var handbollen i mitt lag Ambjörby. Den härliga gemenskap jag kände där.

Eftersom jag själv är uppväxt i norra Värmland fick jag se denna spänstiga Toini i flera handbollsmatcher och kunde föga ana att det här var en kommande skiddrottning.

Från handbollskännare från den tiden har jag hört att Toini var starkare än de andra och hade en lite tuff spelstil, en domare har berättat att enda varningen han någonsin utdelade var till Toini Gustafsson.

”Ville visa mamma”

Toini spelade för Ambjörby SGU (Sveriges Godtemplarungdom) men i skidor representerade hon IFK Likenäs, tack vare den entusiastiske ledaren Elof Halvarsson som kan sägas vara den som upptäckte att här fanns en kommande skidstjärna.

Men vad var det som gjorde henne till en kommande skiddrottning?

Jag har frågat henne flera gånger, men det bästa svaret hittar jag i en välgjord do-

Toini Gustafsson var i strålande form vid OS i Grenoble. Hennes dubbla segrar betydde de första individuella OS-triumferna för en svensk skidkvinna. Till och med de annars suveräna ryskorna var imponerade.

Foto: SOK:s arkiv.

kumentär av Jacob Hård för flera år sedan. Där svarar Toini:

–Det var envisheten. Jag ville visa att jag ville bli någonting. Och visa min mamma i Finland att det gick bra för mig.

Toini var Olga och Edvins fjärde barn. När Toini var två år kom kriget till byn. 1941 stupade Edvin och Olga blev ensam med barnen, dessutom måste byborna lämna sina gårdar.

– Det var känslösamt att komma tillbaka till Finland. Men jag hade bestämt att jag flyttar tillbaka till Sverige.

– Jag satt på tåget tillbaka till Värmland och grät har Toini berättat. Visste jag riktigt om jag gjorde rätt som åkte tillbaka till Sverige? Visste jag riktigt var jag hör hemma? Jag satt på toaletten och grät.

Den ryska invasionen

Toini började träna litet hårdare och gav sig ut på en stig i skogen som hon själv valt ut.

– Men det fanns människor i byn som tyckte det var konstigt och onödigt att jag som mamma gav mig ut och sprang. Jag smet ut bakom knuten så ingen skulle se mig. Det var väl bättre att sitta hemma med sitt handarbete, tyckte tanterna.

Framgång föder framgång heter det och Toinis stjärna steg allt högre.

1952 var första gången som kvinnor fick tävla i OS. Det blev trippel finskt på pallen i Oslo.

Men 1954 skulle saker och ting förändras. Då kom ryskorna, det var inte längre bara Sverige och Finland som kämpade om medaljerna. Svenskorna minns med stor förvåning när ryskorna kom till ett iskallt VM i Falun.

– De ställde upp barhuvade och med blommor i håret. Och de vann.

Ja, det gjorde de i sexton år, individuellt. Tills det var dags för Toini Gustafsson.

Började valla själv

Efter 1962 började Toini träna ännu hårdare. Körde upp spår för att få ännu brantare backar. Men hon ville ha fler konkurrenter.

– 1964 tävlade vi i Norge. Men utan norska damer på startlinjen. Då satsade vi på att övertyga norska skidförbundet och norska olympiska kommittén att ni måste

börja satsa på damerna.

Och när Toini vann sitt första olympiska guld stod två norskor bredvid på pallen. Berit Mördre och Inger Aufles. Toini var extra nöjd ...

Vid OS 1964 i Seefeld kom en vändpunkt. Nu bestämde Toini att valla sina skidor själv.

– Jag hade dåligt vallade skidor i Seefeld. Jag blev bortvallad av skidförbundets folk, jag litade inte på dem. Jag började experimentera och hittade bra valla speciellt vid 0-gradigt före.

Kärlek med förhinder

Toini har varit med om många dramatiska ögonblick i sitt liv. Men nu kom ytterligare ett. Hon blev förälskad i Assar Rönnlund, ja, det var förstasidigt ömsesidigt.

– Det var en jobbig tid. Assar var gift och hade tre barn, jag hade en dotter i mitt förhållande. Jag började träna ännu hårdare för att komma ifrån all ångest.

Innan guldåret 1968 hade Toini tillsammans med Barbro Martinsson och Britt Strandberg ett OS-silver i stafett från 1964. Det upprepades 1968. Men ännu saknades den individuella fullträffen.

Den kom alltså 1968 i Grenoble-OS eller rättare sagt i Autrans där skidloppen avgjordes. Ja, egentligen började det året innan vid Svenska Skidspelet i Falun. Nu hade Toini upptäckt att hon kunde utmana ryskorna. Toini vann 10-kilometersloppet med en marginal på 17 sekunder före ryskorna Bojarskin och Koltjina. En prestigesegev, och en knäpp på näsan för de suveräna ryskorna.

Ryskt erkännande

Toini vann OS-loppet över 10 kilometer med en häpnadsväckande stor marginal.

Ralf Edström.

” Ralf ringde:
”Kom ihåg
en sak, Toini ...”

Toini Gustafsson Rönnlund.

En minut och nio sekunder före tvåan Berit Mördre. Ryskorna hade tydligen vallat bort sig – ja, de sa i alla fall så.

Men Toini hon kom till OS med två par skidor, fler behövdes inte. Och hon vallade dom själv, perfekt dessutom. Nu kom 0-vallan som hon experimenterat fram till stor glädje.

Eller som en veckotidning skrev: Toini kom med strykjärn, blåslampa och hårtork. Sedan var skidorna fixade ...

Och hon kom till start med en speciell tanke i huvudet: Nu skall ryskorna få en match!

Slutscenen är magnifik. Toini i ledaren Åke Fredrikssons armar och Plex med mikrofonen. Upphetsad förstås och den enda fråga han först fick fram till Toini var: ”Vad säger du?” Han sa i alla fall inte ”Hur känns det?” som av någon anledning blivit en sportjournalistfråga.

Efter milsegern var det dags för 5-kilometersloppet:

– Nu var det isföre. Skidorna gick så lätt, jag kunde inte ta ut mig, skidorna gick liksom för lätt. Det som kändes extra var att ryskorna kom fram och gratulerade mig med orden: Nu är du bäst. Men min segermarginal till ryska tvåan var bara fyra sekunder.

Vid 30 års ålder nådde Toini det stora målet och avslutade karriären.

Barnbarnets triumf

Tio år senare kom nästa utmaning. Då satte hon sig på skolbänken och utbildade sig till sjukgymnast.

– Det har varit så många olika skeden av mitt liv. Jag har rest mig och kommit igen det kändes som jag blev född på nytt.

Och så kom då ännu ett glädjeämne. Nämligen då barnbarnet Elina i vintras vann SM-guld på 10 kilometer. Toini erövrade tolv SM-guld, elva individuellt).

Jag ringde Toini och gratulerade och hon sade direkt:

– Såg du hur vackert hon åkte.

Och sedan lade hon till:

– Ralf Edström ringde nyss och gratulerade. Och så avslutade han med: ”Och kom ihåg en sak Toini. Vi värmlänningar vi höller ihop”.

STELLAN KVÅRRE

*Mångårig sportreporter
på Dagens Nyheter
med långskidåkning
som en specialitet.*

Journalisten Håkan Svensson tvekar inte. Sonja Edström-Ruthström var inte bara den första svenskan att vinna en olympisk medalj. "Hon är utan tvekan en av svensk skidåknings allra största" fastslår Svensson när han ger sin bild av en pratglad men tuff glädjespridare.

Sonja Edström-Ruthström.

Sonja är utan tvekan en av de allra största

Sonja Edström-Ruthström fixade det första svenska OS-guldet med blixtrande åkning på slutsträckan vid damstafetten i Squaw Valley, 1960.

Detta sedan lagkompisarna Irma Johansson och Britt Strandberg bäddat väl för henne. Sonja var 40 sekunder före de favorittyngda tjejerna från Sovjet i mål, och det svenska guldet beskrevs som en jätteskräll.

Tre dagar innan hade Sonja trots en matförgiftning lyckats köra in som femma efter fyra ryskor på 10 km.

Sonja är utan tvekan en av Sveriges största skidrännare genom tiderna vilket ett välfyllt prisskåp visar.

Ett faktum som hon dock självutplånade alltid ville tona ner, trots att det borde vara precis tvärtom.

Hon var en klart lysande världsstjärna som dominerade sporten hela 50-talet och början på 60-talet.

SONJA EDSTRÖM VAR en glad och charmig kvinna som jag hade nöjet att besöka flera gånger hemma i villan på Bergnåset under

mina fyra decennier som sportreporter på Norrbottens-Kuriren med längdskidåkning som specialämne.

Det fanns rader av bragdlopp att dryfta med henne över en kopp kaffe och alltid läckra bakverk, men det var sannerligen inte lätt att få in henne på just det spåret.

Sonja ville i stället engagerat och livfullt berätta om alla glada danskvällar och andra nöjen som hon upplevt ute på landslagsuppdrag.

Ja, allt utanför skidmiljön, och det var samma visa varje gång vi träffades.

Musiken var viktig för henne, framför allt dans som hon även ansåg betydligt mycket för hennes skidåkning i backarna. Hon tog ibland några danssteg på golvet i köket för att visa mig den tidsvinnande svängtekniken i utförlöpporna.

MEN DET FANNS andra sidor i Sonja Edströms personlighet som jag efterhand kunde lirka fram i mina intervjuer.

Hon blev Sonja med hela skid-Sverige 1954, var en glädjespridare i landslaget,

Full fräs! Sonja Edström-Ruthström forsar fram i spåren. Det är året efter OS-debuten. Tre år senare i Cortina kom första OS-medaljen, sju år senare ett överraskande OS-guld. Bild: SCIF:s arkiv

samtidigt som hon var både tuff och frispråkig.

Tidigt kände hon att skidsatsningen på damsidan inte alls var helhjärtad, med ”gubbar” som styrde allt.

I motsats till herrarna fick damerna sköta det mesta av vallningen själva, och hon retade sig också på att damerna länge bara hade ett lopp, 10 km, i mästerskap.

”Vi tjejer fick vandra i OS-byn i veckor och vänta på att tävla och bara serva herrarna”, minns jag att Sonja berättade.

Den frustrationen blev till slut så stark att hon tillsammans med övriga landslagstjejer ställde förbundsgubbarna mot vägen och bryskt påtalade orättvisan.

Attacken gav till slut resultat. Vid VM i Zakopane 1962 fick damerna ett lopp till, men då hade Sonja slutat tävla.

SONJA EDSTRÖM HADE en jobbig uppväxttid i ett fattigt hem. Hennes mamma blev svårt sjuk när hon var sex år och pappan lämnades ensam med sex minderåriga barn. Sonja var yngst och redan som fjortonåring tvingades hon ut och jobba som hembiträde och därefter som diskare av glas på bryggeriet i Luleå.

Redan i skolåren visade Sonja talang för skidåkning, men hon började tävla sent. En skidentusiast lånade ihop utrustning åt henne för en mindre tävling på Ormberget tidigt 1949.

Hon vann överlägset, och det tände intresset hos klubben Luleå SK och skidledaren Elov Larsson.

– Jag såg direkt vilken talang Sonja var och det visade hon snabbt, berättade Larsson stolt för mig några gånger efter karriären.

Hon visade klass i DM och SM, men det stora lyftet kom när hon vann den sista ut-

tagningen inför OS i Oslo 1952, och fick OS-debutera. Yngst i svenska truppen fick hon dock nöja sig med en elfteplats.

1956 kom en ny OS-chans i Cortina men förberedelserna stördes av att Sonja förfrös en lilltå. Trots det gjorde Sonja ett jättelopp på 10 km tätt efter två ryskor. Det bronset är Sveriges allra första OS-medalj i skidloppning för damer, och hon körde även hem bronset i stafetten med furiös åkning på slutsträckan.

VID SIDAN AV idrotten jobbade Sonja som sjukvårdsbiträde på Luleå lasarett i trettio år. Hon gladdede sina kolleger med att ta kvällsskiften för att hinna träna på dagtid.

Men att träna ännu hårdare var inget hon gillade.

– Skidåkningen måste få vara rolig också, tyckte Sonja, som var en flitig motionär långt efter tävlingsåren.

Hon bodde på Trolleberg och kallades för Trollet, gifte sig 1959 med skidledaren Lars Ruthström och paret fick två barn.

Skidledarlegenden och journalisten Sigge Bergman (född i Luleå) pläderade länge ivrigt för att Sonja Edström, som avled, 89 år gammal 2020, skulle få stå staty i sin hemstad, men så har det tyvärr inte blivit.

Kanske dags för Luleå kommun att nu hylla sin främsta kvinnliga idrottare genom tiderna?

HÅKAN SVENSSON

Artikelförfattaren har arbetat 40 år som sportreporter på Norrbottens-Kuriren med skidor som specialområde. Han har gjort många intervjuer med Sonja Edström-Ruthström.

Det finns två tydliga epoker inom den kvinnliga längdskidåkningen i Sverige. Tiden före och efter Charlotte Kalla. Bulletinens skidexpert Thord Eric Nilsson sammanfattar här utvecklingen under 1900-talet. Det finns ytterligare en skarp gräns, betonar han. Tiden före och efter att kvinnor tilläts tävla i världsmästerskap och olympiska spel.

1920-talets främsta, Elin Pikkuniemi vann fem SM – med kjolen på.

1940-talets dominant. Märta Norberg vann fem SM. OS-fyra 1952.

Damskidåkningen uppdelad i epokerna Toini och Kalla

Vi har delat upp skildringarna av de svenska Skiddrottningarna i två epoker. Av flera skäl har vi satt

gränsen kring sekelskiftet, alltså mellan epokerna Toini och Kalla. Fast egentligen skulle möjligen också den första epoken de-

las upp. Förutsättningarna under 1900-talet förändrades mycket.

Men gränsen före och efter VM 2001 och OS 2002 är också skarpa. Troligen stod dopingen på sin toppnivå just då. Samtidigt kan man också tala om bottenivå för våra svenska damer. Vid OS-stafetten i Salt Lake City 2002 kom Sverige på 12:e plats och hade då bara USA (även det märkligt) bakom sig. En tröst för damerna var att herrarna inte var mycket bättre, även om Per Elofsson kämpade till sig en bronsmedalj.

Avslöjandet av vad vi kan kalla EPO-doping gjorde säkert sporten renare. Både i Lahtis och Salt Lake City fick allt stora rubriker. Det var först våra grannar i öst som åkte dit. I året efter var det grannarnas grannar ...

JAG TROR INTE att dopingen helt försvann, men nog blev den mindre. Just det faktum att doping förekom litigt under sista delen av 1900-talet ger litet andra förutsättningar för de svenska damerna. Till och med de norska damerna var under en period så blygsamma att en norsk huvudstadstidning tyckte att man inte borde skicka några damer till mästerskap.

Genom friidrottens möjlighet att jämföra resultat år från år vet vi att användandet av doping kanske gav ännu större effekt för damerna än herrarna. Manligt könshormon och anabola steroider fanns troligen både före traditionell blodddoping, EPO och liknande.

PÅ FEMFALDIGA SM-VINNARNAS Elin Pikkuniemi och Sigrid Nilsson Wikströms tid fanns det ingen doping. Knappast ens träning.

Elin Pikkuniemi kom från Haparanda och vann SM 1918-22, Sigrid Nils-

son-Wikström, från jämtländska Rönningssjö och Trångsviken tog sina SM-guld på 30-talet.

Jag intervjuade Sigrid för 54 år sedan. Hon berättade att hennes träning mest var jobbet i jordbruket och några enstaka skidmil mellan att korna skulle mjölkas. Vallningen skötte maken.

Sigrids första SM-seger på milen vanns på 1.05.39 och ytterligare tre gånger tidigare var segertiden betydligt över en timme. Nu åker damerna milen mer än dubbelt så snabbt.

Utvecklingen beror inte bara på träning utan mer på spår och utrustning. Ingen vet hur till exempel Sigrid Nilsson Wikström stått sig i internationella mästerskap. Det fanns nämligen inga

UTFÖRSÅKANDE DAMER FICK komma med i OS 1936 medan längdåkarna fick vänta till 1952, då Finland tog en trippel, Märta Norberg blev fyra. De gamla unionsländernas damer var ganska jämbördiga. Fem sydeuropeer parkerade sig bakom nordborna medan ett par även bröt. Det berättas att i damskidåkningens begynnelse brukade de franska skiddamerna stanna en bit före målgången och göra en snabb make up.

Sovjet kom med i bilden vid VM i Falun 1954 och var länge dominerande. Alltså långt innan man började tala om doping. Sverige fick sin första medalj vid OS 1956 då Luleås Sonja Edström, sedermera även Ruthström blev trea.

Det var i de spelen man talade om, S-en, Sixten, Sonja, Sigge och Solla, som alla tog medalj, en del mer än en.

REDAN FYRA ÅR SENARE skulle Sverige ta sitt första OS-guld. Ryskan Radja Erosjina

1956 – första individuella OS-medaljen för en svensk skidkvinna. Trean Sonja Edström omgiven av ryskorna Ljubovi Kozyreva, som vann, och loppets fyra Alevtina Koltjina.

1960 – första OS-guldet i svensk damskidåkning. En överraskande stafettseger i Squaw Valley. Fr v: Sonja Edström, Britt Strandberg och Irma Johansson.

1976 – de sliitstarka 50-talisterna. Bakre raden: Marie Risby, Görel Partapuoli, ledaren Maj Lis Andersson. Främre raden fr v: Lena Carlzon Lundbäck, unga Maria Rauto samt Eva Olsson. Meeri Bodelid saknades vid fototillfället. Foto: Thord Eric Nilsson

och finska veteranen Siri Rantanen (guld redan 1952) kolliderade och började nästan slåss. Irma Johansson fick drygt en och en halv minuts avstånd och Britt Strandberg och Sonja Edström förvaltade

det väl, även om ryskorna tog in 38 respektive 18 sekunder Marginalen till Sovjet var ändå 40 sekunder. Avståndet till Finland drygades ut till två minuter.

Britt blev, utan att så många uppmärk-

sammat det, trefaldig OS-medaljör i stafett eftersom hon ingick i silverlagen både 1964 och 1968 och tog även två VM-medaljer, 1962 och 1966. Därmed är hon den enda svenska som tagit fem medaljer i den traditionella stafetten. Bästa individuella placeringen var så bra som en fjärdeplats 1964.

Men Britt från Hennan i Hälsingland kom lite i skuggan av århundradets svenska Toini Gustafsson. Men i sitt topplopp, halvmilen i Seefeld 1964, var hon före både Toini och Barbro Martinsson. På sin fjärdeplats var hon bara åtta sekunder från brons och halvminuten från guld.

TOINI OCH BARBRO VAR med i samma medaljlag som Britt Strandberg, men inte redan 1960.

Toini kom som krigsbarn ifrån Finland och hette Karvonen innan hon gifte sig. I slutet av karriären gifte hon om sig med Assar Rönnlund. Hennes toppar och århundrades absolut bästa svenska skidinsats gjorde hon i Grenoble 1968 med guld på både 5 och 10 km.

Mera om Toini och även Sonja finns att läsa på annan plats i Bulletinen. Toini och Assars barnbarn är bland annat färsk SM-segrare.

Barbro Martinsson från Gästrikland och Valbo var en annan som kom i skuggan av Toini och hade för övrigt samma stafettmedaljer som sin blivande klubbkamrat i Skellefteå. Det blev aldrig någon medalj för Barbro, men i Toinis två stora lopp 1968 var hon sammanlagt bara 8,5 sekunder från två brons.

Barbro gifte sig också med en skidlöpares av toppklass, stagfettguldmedaljören i VM 1958 och 1962, Sture Grahn.

När Toini, Barbro och Britt slutade blev det ett glapp. 70-talets svenska landslag

var både bildligt och rent fysiskt för korta i rocken.

DET SKULLE OCKSÅ dröja ett tag innan svenskorna åter var med i bilden. Tre 50-talister kom längst med klassen under medaljnivån, Eva Olsson från Delsbo, Marie Johansson Risby från Ludvika och Lena Carlzon Lundbäck från Malmberget.

Trion var stomme i det svenska stafettlaget som under en lång period låg strax bakom prispallen och under 70-talet före Norge. Bästa OS-stafettplaceringen under en lång period efter Toini kom i Seefeld 1976 där det bara var 17 sekunder till bronslaget Östtyskland. Fjärde tjej då var Görel Partapuoli från Lycksele, som hade en kort karriär och sedan blev schweiziska, dock inte av skatteskal utan kärleken.

Finskfödda Meeri Bodelid, Ymer och Delsbo, var med i många av stafettlagen utan att nå större individuella framgångar. Men med SM- eller riksmästerskapstitlar i skidor, cykel, maraton, triathlon och duathlon och första officiella damåkare i Vasaloppet är Meeri historisk.

EVA OLSSON VAR bästa svenska individuellt med två femteplatser. Under några år gav Finland de annars dominerande ryskorna en match. Vid VM i Lahtis vann Finland till och med stafetten. Den formtoppningen lyckades de finska damerna senare med vid flera VM just på hemmaplan.

Finland skulle också några år senare bidra med den första trippelmästarinnan Marja Liisa Hämäläinen, senare gift Kirvesniemi.

Marie Risby som hade placeringarna 4-6-5 slog i säsongens övriga lopp OS-drottningen.

De norska damerna hade redan i början

av 80-talet gett den negativa pressen svar på tal med Berit Kvello-Aunli som VM-drottning hemma i Oslo vid VM 1982 och Anette Bøe vid VM tre år senare. Dessutom två stafettsegrar i VM respektive OS.

De norska framgångarna hade nog en viss påverkan på de svenska damerna. Varken Bøe eller Aunli var speciellt långa, men flera andra hade kroppsformen lång och smal. Det blev en del svenskors idealbild och påverkade i värsta fall svenskor-nas kostvanor...

SVERIGE BRUKAR HA en konservativ syn på skidsportens utveckling. Den nya fristilstekniken var omdiskuterad, men många fick nog en annan syn på den då Marie Helene "Billan" Westin dansade fram mot guld vid VM i Oberstdorf 1987. Stafettlaget knep dessutom brons efter Sovjet och Norge, men före DDR.

Stafettlaget var en kombination av Ångermanland och Uppland/Stockholm med Magdalena Wallin från Nordingrå, Karin Lamberg skolad i uppländska Hagunda, Lidingös Annika Dahlman och så Billan på sista. Billan kom från Graninge i Ångermanland men tävlade för Sollefteå och sedan Hudiksvall.

För Billan skulle det även bli ett fristilssilver i VM 1991 men i övrigt räckte 90-talisterna inte till mer än någon poängplats i stafett. Billans bästa i OS var en 6:e plats 1992.

NÄR MAGDALENA WALLIN-FORSBERG inte kom med till Lillehammer 1994 sadlade Magda om och blev ganska raskt världens bästa skidskytt. Maken Henrik gjorde samma sak, men inte med lika stor framgång.

Ett undantag från medaljtorken var VM i Thunder Bay 1995 där Sovjetfostrade An-

tonina Ordina tog ett tremilsbrons och bidrog till samma valör i stafett, där laget bestod av Anna Frithioff, Billan Westin, Antonina Ordina och Anette Fanqvist.

Den sistnämnda är för övrigt mamma till William Poromaa, enda svenska herrmedal-jör i VM 2023.

Apropå "fädrens spår" var Silver-Frida Karlssons mamma Anne-Marie Karlsson Junior- VM-tvåa 1988, men varken hon eller äldre talangfulla system Eva Lena (Frick) infriade förhoppningar när de blev seniorer.

MEN SOM JAG nämnt tidigare kan den magra svenska utdelningen förklaras av alltför många dopade konkurrenter. Sovjet och Finland toppade listan med de som åkte fast. Men det var många fler nationer som hade viss dopingkultur.

Redan 1976 miste Galina Koulakova ett brons på 5 km. Dopingens uppgavs vara hostmedicin. Finlands herrar tog där guld i herrstafetten. Arto Koivisto tog dessutom brons på 15 km. Finländaren berättade 35 år senare i en bok att han vid flera tillfällen –bland annat i OS 1976 – använt blod-doping. De nämnda var säkert inte ensamma och kontrollmöjligheterna var minimala.

Tyvärr var medaljlistorna vid många OS och VM ganska värdelösa.

THORD ERIC NILSSON

Skribenten är tidigare redaktör för "SOF Bulletin" och hedersmedlem i SOF. Han var under 35 år sportchef på Östersunds-Posten. Sina minnen har han sammanställt i boken "Så blev mitt liv". 82 år fyllda är Thord Eric fortfarande flitigt skrivande och figurerar i diverse sammanhang.

Skiddrottningarnas Topp Tio 1952-2002

Av Thord Eric Nilsson

1	TOINI GUSTAFSSON (Rönnlund) IFK Likenäs/Skellefteå SK		Dubbla olympiska guld i OS 1968. Två olympiska stafettsilver 1964, 1968. Dubbla VM-brons individuellt 1966.
2	MARIE-HELENE WESTIN (Östlund) Sollefteå SK/Hudiksvalls IF		Världsmästare i Oberstdorf 1987. VM-silver 1991, VM-brons i stafett 1987, 1992 Trefaldig olympier.
3	BARBRO MARTINSSON (Grahñ) Valbo IF/Skellefteå SK		Dubbla olympiska silver i stafett 1964, 1968. Två individuella fjärdeplatser i OS 1968. Två VM-medaljer i stafett, silver 1962, brons 1966.
4	SONJA EDSTRÖM (Ruthström) Luleå SK		Första svenska OS-guldet i stafett för damer i OS, 1960. Första individuella dammedaljen i OS 1956, brons. OS-brons i stafett 1956, Två VM-brons i stafett 1954, 1958.
5	ANTONINA ORDINA SK Tegnåspojkarna		VM-brons individuellt och i stafett 1995. Tre gånger topp 10 individuellt i OS. Guld i stafett för Ryssland. 22 individuella SM-guld. Vunnit Vasaloppet två gånger.
6	BRITT STRANDBERG (Lundén) Edsbyns IF		Tre OS-medaljer i stafett. Guld 1960. Silver 1964, 1968. Dubbla stafettmedaljer i VM, silver 1962, brons 1966. Individuell OS-fyra 1964. SM-guld individuellt 1961
7	EVA OLSSON Delsbo IF		OS-femman dubbelt upp 1976, fyra i stafett samma år. Sex tiobästaplaceringar under tre olympiska spel. 1970-talets främsta med tolv individuella SM-guld.
8	MARIE RISBY (Tidigare Johansson) Ludvika FFI		Fyra-sexa-femman i de individuella OS-loppen 1984. Bästa svenska under första halvan av 1980-talet. Elva SM-guld. Stafettframgångar i OS: fyra 1976, femman 1984, sexa 1980.
9	LENA CARLZON LUNDBÄCK Malmbergets AIF		Tre gånger topp elva i sina två OS, 1976 och 1980. Vann förstasträckan i OS-stafetten 1976, då Sverige blev fyra. Åtta individuella SM-guld.
10	MÄRTA NORBERG Vårby IK, Domsjö		Fyra i det första OS där kvinnor fick vara med, 1952. Blott tre sekunder fattades för att Norberg skulle ta medalj. Två VM-brons i stafett, 1954 och 1958 Vann SM-guld redan som 17-åring, totalt blev det sex.

FOTNOT: Klubbtilhörigheten som anges är den som gällde vid OS-deltagande.

Efter sjutton magra år fick Sverige oväntat en ny skiddrottning. Marie Helene Westin kom att personifiera övergången mellan Toini Gustafsson-eran och den stora explosionen i mitten av 2000-talet. Men det var en skidstjärna som ogillade att stå i centrum. Stellan Kvärre berättar.

”Billan” – en obekväm skidstjärna

Det var en underbar skiddag i tyska Oberstdorf denna februaridag 1987.

Vi hade plötsligt fått en skiddrottning efter alla magra år.

20-åriga Marie-Helene Westin blev över ett dygn ”Billan” med hela svenska folket.

Det blir man när man sensationellt vinner ett VM-guld, för övrigt det första i fristilens tvåmil.

Belöningen blev folkets kärlek och Bragd guldet (delat med världsmästarna Tre Kronor) plus Jerringpriset.

Så har hon också något att bråsa på. Hon är i rakt nedstigande led släkt med Gustav Vasa, liksom förstås brorsan Håkan, två gånger om vinnare av Vasaloppet.

Billan verkade nämast oberörd i mål, mera förvånad. Visste inte att hon körde om segern, och varit starkare än loppets tvåa, ryskan Anfissa Reztsova, som dagarna innan utklassat alla när hon avgjorde VM-stafetten.

Men att Billan var i kanonform gick inte att ta miste om:

– Jag kunde ha kört två mil till. Det gick

så lätt att jag längtade till nästa uppförsläcke.

Ja, det såg nästan ut som hon dansade sig fram i spåret.

Redan ett par dagar innan guldloppet hade hon presenterat sig. På VM-stafettens slutsträcka gav hon sig ut som fyra, 14 sekunder efter DDR:s starka Simone Opiz. Men Billan kom närmare och närmare. Uppståndelsen var stor bland de svenska ledarna. Ska äntligen Sveriges damer få något att glädjas åt?

Det fick vi alla. Billan jagade ifatt och förbi Opitz och det svenska VM-bronset var klart.

Medalj – eller diskning?

Men rubrikerna efteråt handlade också om att det kom in en protest mot Sverige och det fanns ett klart diskningshot. Anledningen var att tredjesträckans Annika Dahlman inte kom förbi den långsammare italienskan som vägrade åka ur spår. Andrasträckans Karin Lamberg sprang då ut efter banan och manade på italienskan att flytta på sig. Karin

”Billan” Westin gillade inte att framhävas före de övriga i truppen. För den här bilden från november 1987 krävdes stor övertalning för att få ”Billan” att vara frontfigur. Men något flaxande med armarna ville hon absolut inte vara med om.

Tjejerna bakom ”Billan” på bilden fr.v.: Lis Frost, Karin Lamberg-Skog, Magdalena Westin (senare med efternamnet Forsberg), Karin Svingstedt, Marie Johansson, Eva-Lena Karlsson, Ingmarie Carlström, Anna- Karin Olander, Annika Dahlgren och Maria Molander. Foto: Folke Hellberg

är impulsiv och kanske lite hårdhänt, vilket hon förnekade.

Protesten avsågs senare på kvällen och våra skiddamer kunde fira.

En intressant detalj är att på första sträckan körde en ung Magdalena Wallin som senare blev känd under namnet Forsberg och världens främsta skidskytt. Och ännu mera intressant är att i ryska laget kördes första sträckan av Antonina Ordina som 1995 körde in som bronsmedaljör i stafett ... för Sverige.

De svenska herrarna var framgångsrika i flera år och fick stora rubriker. Men damerna var det nästan tyst om.

Svenska damer hade inte tagit en enda

medalj sedan Toini Gustafssons dubbla guld vid OS 1968. Sjutton magra år alltså.

”Inget tomtebluss”

Det skulle dröja fyra år innan vi på allvar fick höra talas om Billan igen. Det var vid VM i Val di Fiemme 1991. Det blev en silvermedalj på 10 kilometer fristil. Den enda som kunde besegra henne var skidvärldens då främsta kvinna, nämligen Rysslands Jelena Välbe.

Jag tror att Billan var minst lika glad som guldåret när hon tog emot silvermedaljen i Val di Fiemme.

Jag får titta tillbaka i mina anteckningar och se vad hon skrev i sina memoarer som

döpts till” Medaljens baksida”.

Där skrev hon:

*”Elitidrotten kan vara grym, och den kan vara fantastiskt rolig beroende på om man är en vinnare eller en förlorare. Den gladaste skiddagen hade jag den 10 februari 1991. Jag vann inte, men jag kom tvåa. Efter sju sorger och åtta be-
drövelser, med privata problem och ett allmänt surt krut, där tankarna kretsat runt om jag skulle lägga av eller inte kom den efterlängttade belöningen. Jag kände mig salig efter guldet i Oberstdorf, men då hade inte glädjen den rätta dimensionen. Allt hade gått så smärtfritt i mitt skidåkarliv. Inga motgångar. Bara framgångar.*

Jag hade varit nere för räkning men rest mig på nio och sluggat mig in i världseliten igen. Att komma tillbaka och få bevisa för mig själv att jag valt rätt väg. Det gav en tillfredsställelse som saknar motstycke i min karriär. I elitidrotten är det bara segrar som räknas, ingen minns mig för en silvermedalj. En seger över mig själv kan ändå kännas större än en seger över alla världens tjejer.”

Innan silversuccén i Val di Fiemme trodde Billan inte att hon skulle kunna bli bättre än femma. Hon ställde för stora krav på sig själv. Men efter prisceremonin i Val di Fiemme kunde hon ge oss i medierna en efterlängttad gliring:

–Ni har skrivit att jag var ett tomtebloss som bara lyste upp en vinter. Vad säger ni nu?

Ville inte vara för mer

Billan ville inte stå i centrum för någon

uppmärksamhet. Jag minns hur min bildidé vacklade på hösten efter VM-guldet 1987. Jag såg en stor snövall utanför hotellet i Riksgränsen. Där tänkte jag ställa upp resten av skidlandslaget och därunder skulle Billan stå och slå ut med armarna som om hon sa ”Kunde jag, så kan ni”.

Jag testade idén med landslagstränaren Lars-Gunnar Pettersson. Han brukade gå med på det mesta, men nu blev han bekymrad. ”Det här får vi inte Billan att gå med på. Hon vill inte vara märkvärdigare än andra”.

Till sist presenterade jag idén för Billan. Jag använde all min charm som fanns på den tiden och hon ställde upp. Hon skulle stå nedanför men inte flaxa med några armar. Och jag fick absolut inte skriva att hon var något märkvärdigare än de andra. Lova det, sa hon.

Det är klart att jag lovade.

Efter att bilden tagits förklarade hon:

–Det känns så orättvist. Jag minns en tjej från skidgymnasiet, hon heter Karin Forsberg. Hon slog mig på träning, men så fort det blev tävling så låste det sig för henne. Då lyckades jag men inte hon. Jag visste ju att hon var minst lika bra som jag.

Jag minns också Billans obehag när det var dags för VM i Falun 1993. Stan pryddes av stora affischer med Billans bild på. Hon tyckte det satte extra stort tryck på henne,

Två år senare var karriären över. Billan hade drabbats av hjärklappningar. Ett par operationer hade inte slagit väl ut. Hon ville klokt nog inte ta några risker.

Då tänkte det till

Men kunde denna väna kvinna någonsin bli arg? Jo, det kunde hon.

Inför ett skid-SM i hennes hemstad Sol-

leftea visade jag henne vad Jelena Välbe sagt under tävlingar i Holmenkollen. Hon hade kritiserat svenskornas inställning: ”Svenska tjejerna är för lata, de står mest och solar sig när de skall träna. Hälften borde skickas hem, andra hälften borde träna hådare”.

Då svartade det i Billans ögon:

– Jag har tränat med ryskorna i Estland. Där fick jag se skrämmande saker. En rysk tjej som var skadad och närmast haltade omkring tvingades fortsätta med hårdträningen. Hon blev utskälld när hon inte hängde med. Henne har jag inte sett på någon träning sedan dess. Och var det någon som verkade lat på träningen så var det Välbe själv.

Det var riktigt uppfriskande att höra Billan ryta till.

Upp till dans

Billan heter sedan många år tillbaka Östlund, gift med förre landslagsåkaren Erik. De driver tillsammans en konferensanläggning mellan Bollnäs och Söderhamn.

Billan var lätt att intervjua. Men en situation klarade jag inte.

I samband med en tillställning blev jag uppbad till dans av henne. Jag visste inte vad jag skulle säga när jag var privat, och dansade stelt. Jag tror det var en tryckare och det var ännu värre. Jag fick för första och enda gången i mitt liv handsvett.

Ett av många minnen med Billan Westin-Östlund ...

STELLAN KVÄRRE

Calgary-OS 1988, "Billan" i fulklassisk OS-dress.

Foto: SOK:s arkiv

Motigt i OS

Det gick inte lika bra för Billan i de olympiska starterna. Bara en gång kom han in bland de sex främsta individuellt och i stafett var det också magert.

Billans OS-resultat:

1988 i Calgary: 7:a på 5 km klassiskt, 8:a på 10 km klassiskt. 10:a på 20 km fristil och 6:a i stafett 4x5 km.

1992 i Albertville: 9:a på 5 km klassiskt 6:a i jaktstart (5 km klassiskt plus 10 km fristil) 10:a på 15 km klassiskt, 7:a på 30 km fristil och 7:a i stafett 4x5 km.

1994 i Lillehammer: 17:e på 15 km fristil, 12:a på 30 km klassiskt och 6:a i stafett 4x5 km.

Kärlek & romantik ♥ – då som nu ♥

Det talas en hel del om romanser i dagens landslag i skidor (och skidskytte). Men det är inget nytt. Det hände även förr att tävlingsåkare fann varandra och blev par. Här några av de mest kända.

Toini Gustafsson ♥ Assar Rönnlund

Hon: Dubbel olympisk guldvinnare 1968. Dubbla OS-silver i stafett.

Han: Olympisk stafett hjälte 1964. Dubbla-OS silver, dubbla VM-guld.

Anna Dahlberg ♥ Johan Olsson

Hon: OS-guld i sprintstafett 2006, silver i samma gren 2009. Deltagit i tre OS: också 2002.

Han: Två stafettguld i OS, 2010 och 2014. Berömd för sin solokörning i VM-femmilen 2013. 14 medaljer i OS och VM.

Magdalena Wallin ♥ Henrik Forsberg

Hon: Har på skidor tagit VM-brons i stafett och varit i OS 1992. Blev sedan skidskytteikon.

Han: Fyrfaldig olympier, tre gånger som skidåkare 1992–1998. Som skidskytt i OS 2002.

Barbro Martinsson ♥ Sture Grahn

Hon: Dubbla OS-silver i stafett. Silver och brons i VM i stafett.

Han: Dubbla stafettguld i VM, 1958 och 1962. Tia på femmilen i OS 1956.

Marie-Helene Westin ♥ Erik Östlund

Hon: Vann VM på 20 km 1987, Bragdmedalj, Jerringpris. Tre ytterligare VM-medaljer.

Han: Stark startman i stafett: VM-guld i stafett 1987, VM-brons i stafett 1985.

Lena Carlzon ♥ Sven-Åke Lundbäck

Hon: Dubbel olympier 1976 och 1980. Som bäst fyra stafett och tia ind. Åtta SM-tecken.

Han: Olympisk guldmedaljör 1972. Dubbel världsmästare 1978. Vasaloppssegrare 1981.

Lis Frost ♥ Sven-Erik Danielson

Hon: Tävlade i tre OS, 1988 till 1994. Bästa resultat: sjätteplats i stafett i Calgary 1988.

Han: Vann Vasaloppet 1995, kom tvåa 1993 och trea tre gånger. Dubbel olympier, 1980 och 1984.

Marie Johansson ♥ Gunde Sván

Hon: OS-deltagare 1988, och dubbel VM-deltagare. Tvåa i ett WC-lopp 1986. Snabbaste dam i Vasaloppet 1989.

Han: Sveriges mest meriterade längdåkare: sex OS-medaljer, varav fyra guld; elva VM-medaljer, varav sju guld.

Marie Johansson ♥ Björn Risby

Hon: Deltog i tre OS. Som bäst fyra individuellt 1984 och i stafett 1976.

Han: SM-silver 1978 på 30 km. Tilldelades Sixten Jernberg-priset samma år.

Längdskidor damer OS-placeringar 1952–2002

1952 OSLO

10 km

- 4) Märta Norberg
- 8) Margit Åsberg
-Albrechtsson
- 9) Eivor Alm senare
Astergren
- 11) Sonja Edström Ruthström

1956 CORTINA

10 km

- 3) Sonja Edström
- 7) Irma Johansson
- 13) Anna-Lisa Eriksson
- 14) Barbro Martinsson Grahn

Stafett 3x5 km

- 3) Sverige (Irma Johansson
Öberg, Anna-Lisa
Eriksson, Sonja Edström
Ruthström)

1960 SQUAW VALLEY

10 km

- 5) Sonja Edström-Ruthström
- 7) Barbro Martinsson Grahn
- 8) Irma Johansson Öberg
- 10) Britt Strandberg Lundén

Stafett 3x5 km

- 1) Sverige (Britt Strandberg
Lundén, Irma Johansson,
Sonja Edström)

1964 INNSBRUCK

5 km

- 6) Toini Gustafsson
Rönnlund
- 7) Barbro Martinsson Grahn
- 11) Britt Strandberg Lundén
- 32) Gun Ädel Nilsson

10 km

- 4) Britt Strandberg Lundén
- 8) Toini Gustafsson
Rönnlund
- 11) Barbro Martinsson Grahn
- 17) Gun Ädel Nilsson

Stafett 3x5 km

- 2) Sverige (Toini Gustafsson
Rönnlund, Barbro
Martinsson Grahn, Britt
Strandberg Lundén)

1968 GRENOBLE

5 km

- 1) Toini Gustafsson
Rönnlund
- 4) Barbro Martinsson Grahn
- 15) Britt Strandberg Lundén
- 18) Barbro Tano

10 km

- 1) Toini Gustafsson
Rönnlund
- 4) Barbro Martinsson Grahn
- 10) Barbro Tano
- 15) Britt Strandberg Lundén

Reserv: Ruth Ödegård
Persson

Stafett 3x5 km

- 2) Sverige (Britt Strandberg
Lundén, Barbro
Martinsson Grahn, Toini
Gustafsson Rönnlund)

1972 SAPPORO

5 km

- 15) Eva Olsson
- 19) Barbro Tano
- 32) Birgitta Lindqvist
- 33) Meeri Bodelid

10 km

- 13) Barbro Tano
- 19) Meeri Bodelid
- 23) Eva Olsson
- 28) Birgitta Lindqvist
Vickström

Stafett 3x5 km

- 8) Sverige (Eva Olsson,
Birgitta Lindqvist,
Meeri Bodelid)

1976 INNSBRUCK

5 km

- 5) Eva Olsson
- 14) Lena Carlzon-Lundbäck
- 22) Görel Partapuoli Bien
- 32) Maria Rautio

Reserv: Meeri Bodelid

10 km

- 5) Eva Olsson
- 10) Lena Carlzon-Lundbäck
- 16) Görel Partapuoli Bien
- 21) Marie Johansson Risby

Stafett 4x5 km

- 4) Sverige (Marie Johansson
Risby, Lena Carlzon
Lundbäck, Eva Olsson,
Görel Partapuoli) Bien

1980 LAKE PLACID

5 km

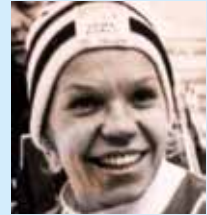
- 10) Lena Carlzon-Lundbäck
- 11) Marie Johansson-Risby
- 12) Eva Olsson
- 17) Karin Lamberg

Margit Åsberg Albrechtsson.

Eva Olsson.

Meeri Bodelid.

Karin Lamberg.

10 km

- 6) Marie Johansson-Risby
- 10) Eva Olsson
- 18) Karin Lamberg
- 31) Stina Karlsson Sömskar

Stafett 4x5 km

- 6) Sverige (Lena
Carlzon-Lundbäck, Karin
Lamberg, Eva Olsson,
Marie Johansson-Risby)

Reserv: Meeri Bodelid,
Maria Thulin
Josefson

1984 SARAJEVO

5 km

- 4) Marie Johansson-Risby
- 16) Karin Lamberg
- 23) Ann Rosendahl
Torstensson
- 37) Eva-Lena Frick

10 km

- 6) Marie Johansson-Risby
- 18) Karin Lamberg
- 21) Ann Rosendahl
Torstensson
- 31) Stina Karlsson

Stafett 4x5 km

- 5) Sverige (Kristina
Hugosson, Marie
Johansson-Risby, Karin

Lamberg, Ann Rosendahl
Torstensson)

20 km

- 5) Marie Johansson-Risby
- 23) Ann Rosendahl
-Torstensson
- 31) Kristina Hugosson
- 32) Stina Karlsson Sömskar

1988 Calgary

5 km (k)

- 7) Marie-Helene Westin
Östlund
- 17) Anna-Lena Fritzon
- 21) Marie Johansson Svan
- 23) Karin Svingsstedt

10 km (k)

- 8) Marie-Helene Westin
Östlund
- 13) Anna-Lena Fritzon
- 22) Karin Svingsstedt
- 28) Annika Dahlman

Stafett 4x10 km

- 6) Sverige (Lis Frost
Danielson, Anna-Lena
Fritzon, Marie-Helene
Westin Östlund, Karin
Lamberg)

20 km (f)

- 9) Anna-Lena Fritzon

**Anette Fahqvist
Poromaa.**

**Magdalena Wallin
Forsberg.**

- 10) Marie-Helene Westin Östlund
- 21) Lis Frost Danielson
- 22) Karin Lamberg

1992 ALBERTVILLE

15 km (k)

- 10) Marie Helene Westin Östlund
- 23) Carina Görölin Morland
- 26) Magdalena Wallin Forsberg
- 31) Lis Frost-Danielson

5 km (k)

- 9) Marie Helene Westin Östlund
- 14) Carina Görölin Morland
- 33) Ann-Marie "Mia" Karlsson
- 34) Karin Hvittfeldt

Stafett 4x5 km

- 7) Sverige (Carina Görölin Morland, Magdalena Wallin Forsberg, Karin Hvittfeldt, Marie-Helene Westin Östlund)

Jaktstart (5 km (k)+10 km (f))

- 6) Marie Helene Westin Östlund
- 23) Carina Görölin Morland
- 30) Karin Hvíteldt
- 35) Ann-Marie "Mia" Karlsson

30 km (f)

- 7) Marie-Helene Westin Östlund
 - 34) Magdalena Forsberg
 - 38) Ann-Marie "Mia" Karlsson
 - 47) Lis Frost Danielson
- Reserv** Karin Svingstedt

Antonina Ordina.

1994 LILLEHAMMER

15 km (f)

- 7) Antonina Ordina
- 17) Marie-Helene Westin Östlund
- 19) Anna-Lena Fritzon
- 29) Annika Evaldsson

5 km (k)

- 10) Antonina Ordina
- 17) Anna Johansson Frithioff
- 25) Annika Evaldsson
- 35) Anna-Lena Frizson

Jaktstart (5 km (k)+10 km (f))

- 9) Antonina Ordina
- 25) Anna-Lena Fritzon
- 29) Annika Evaldsson
- 35) Anna Johansson Frithioff

Stafett 4x5 km

- 6) Sverige (Marie-Helen Westin Östlund, Anna-Lena Fritzon, Antonina Ordina, Anna Johansson Frithioff)

30 km (k)

- 11) Antonina Ordina
- 12) Marie-Helen Östlund
- 13) Anna Frithioff Johansson
- 28) Lis Frost-Danielson

NAGANO 1998

15 km (k)

- 19) Antonina Ordina
- 25) Karin Säterkvist Hvittfeldt
- 35) Elin Ek

5 km (k)

- 24) Antonina Ordina
- 36) Karin Säterkvist Hvittfeldt
- 43) Elin Ek

Jaktstart (5 km (k)+10 km (f))

- 19) Antonina Ordina
- 28) Karin Säterkvist Hvittfeldt

Stafett

- 8) Sverige (Antonina Ordina, Magdalena Wallin Forsberg, Anette Fahqvist Poromaa, Karin Säterkvist Hvittfeldt)

30 km (f)

- 11) Antonina Ordina
- 37) Anette Fahqvist Poromaa
- 45) Karin Säterkvist Hvittfeldt

Reserv: Anna Frithioff Johansson ,
Annika Evaldsson

SALT LAKE CITY 2002

Masstart 15 km (f)

- 30) Anna-Carin Olofsson Zidek
- 38) Elin Ek
- 36) Anna Dahlberg Olsson
- 39) Jenny Olsson

10 km (k)

- 19) Elin Ek
- 22) Jenny Olsson
- 40) Anna Dahlberg Olsson

Jaktstart (5 km (k)+5 km (f))

- 25) Elin Ek
- 35) Jenny Olsson
- 39) Lina Andersson
- 46) Anna-Carin Olofsson Zidek

Sprint (f)

- 28) Lina Andersson
- 33) Anna Dahlberg Olsson
- 35) Elin Ek
- 37) Anna Carin Olofsson Zidek

Stafett 4x5 km

- 12) Sverige (Lina Andersson, Jenny Olsson, Elin Ek, Anna Dahlberg Olsson)

30 km (k)

- 25) Elin Ek
 - 39) Anna Dahlberg Olsson
- Bröt: Anna-Carin Olofsson Zidek
Ulrica Persson

Två som var med och kan berätta ...

De första moderna olympiska spelen – de i London 1948 – hölls under en tid som hade varit svart och grå men nu började ljusna. Spelen var det första större idrottsarrangemanget efter andra världskriget och världen kunde ana en normalisering.

Framtidstron hade tagit sina första stapplande steg. OS i London kom att hjälpa till i denna utveckling. Detta trots att vädret under spelen var bedrövligt. London var nästan som en karikatyr av engelskt väder.

Efter två inställda Olympiska Spel – de som skulle gått i Helsingfors 1940 och de som skulle gått i London 1944 – blev OS 1948 de första spelen sedan 1936 i Berlin.

Ja, Helsingfors var egentligen bara reservstad för spelen 1940. Tanken från början var att Tokyo skulle arrangera men det andra ”Sino-japanska kriget” kom emellan och spelen flyttades till Finland. Dessa tankar krossades också, och Helsingfors fick spelen först 1952.

1940 års spel ställdes in.

OS-klar i grevens tid

Av de 194 svenskar som var med i London och tävlade så är bara en person fortfarande i livet, Kjell Tännander. Friidrottaren från Malmö AI, född 25 maj 1927, som tävlade i tiokamp.

Kjell, sedan många bosatt i Skanör, var långt upp i åren aktiv som ledare och främst funktionär inom idrotten. Skrivaren av

dessa rader är speciellt glad över att ha haft Kjell och hans fru Irene som funktionärer på Gåsaloppet i Skanör under många år.

Kjell berättar att han kort före OS fick chansen att kvala in till tävlingarna. Ja, kvaltävlingarna gick faktiskt bara dagarna innan själva anmälan skulle postas. Det innebar ingen vidare framförhållning för pågen från Ystad som vid 21 års ålder dock kunde kvittera ut en OS-biljett.

Detta efter en kvaltävling i Stockholm där han slog personligt rekord i fem grenar och stapplade i mål på sedvanligt sätt för tiokampare, på 1 500 meter.

Han kom med i OS-truppen som absolut siste man och fick åka upp till NK för att mätta OS-kostymen innan han tog sig tillbaka till rekryten i Ystad.

Ännu en OS-start

Väl i London var formen kanske inte den allra bästa efter att ha kvalat in ”fem i tolv” men det blev en 14:e plats i tiokampen. Resultatet blev 6325 poäng. Segraren den gången var en av de stora idrottarna efter kriget, amerikanske Bob Mathias. Den sjuttonårige jänken vann i London 1948 och upprepade därefter segern i Helsingfors 1952. Sedan reste han hem och blev skådis och senare kongressledamot för sin hemstat Kalifornien.

Fyra år efter London-OS gick det bättre för Kjell. I Helsingfors 1952 blev det en sjunde plats. Men det är inte bara OS-aura runt Kjell Tännander.

Två som minns hur det var att tävla i OS för 75 år sedan. Kjell Tännander och Birthe Hanson var båda med i London-OS 1948. Fast Birthe tävlade då för Danmark. *Foto: Kim Hall*

Han tog EM-brons i tiokamp 1950. Detta rankar han som peaken i sitt idrottsliv.

Dessutom har Kjell åtta SM-guld i olika friidrottsgrenar och tillsammans med hustrun Irene, tysk friidrottare, har han döttrarna Annette och Kristine som förutom OS-starter i mångkamp också har ett kilo SM-guld var, hemma på sina prishyllor.

Det kan noteras att Kjell Tännanders personliga rekord i stående längdhopp är 331 cm. I höjdhopp med ansats var rekordet 194 cm – ett skånskt rekord som stod sig ett antal år innan Rickard Dahl kom in på arenan.

Folkskollärare och språklärare har varit hans profession vid sidan om det stora intresset för idrott. Arbetsplatserna har varit olika skolor i Malmö – på ett lagom pendlingsavstånd från Skanör, där han och hustrun Irene haft sin bostad sedan 1955.

Men Birthe då?

När jag skriver att Kjell är den ende svenske OS-deltagaren från 1948 som är i livet – är det en sanning med modifikation. Det finns ytterligare en svensk olympier som var med 1948 i London.

Birthe Hanson-Ekberg tävlade i simhopp – men då för Danmark. Hon kom sedan att representera Sverige i OS 1956 och 1960. Hon tog brons 1948 under namnet Christophersen och grenen var simhoppningens höga hopp.

Birthe är född 28 mars 1924 och bor i Malmö ute på Kalkbrottsområdet. Den räknekunnige kan lätt komma fram till att Birthe med stormsteg närmar sig 100-årsdagen.

Gemensamt för de båda olympierna är att de arbetat som lärare. Kjell främst som språklärare och Birthe som idrottslärare.

OS-deltagare i svartvitt 1: Birthe Hanson i position. Det blev OS-brons, EM-silver och EM-brons, USA-turné och 40 SM-tecken.

Bild: Malmö Idrottsmuseum

Olympiskt brons

Birthe kom till Sverige tack vare kärleken och blev en föregångare till Ulrika Knape i den långa rad av olympiska medaljörer som Sverige har haft i simhopp sedan Hjalmar Johansson 1908 och Greta Johansson 1912 fram till i modern tid. Totalt 15 medaljörer finns inskrivna i den svenska OS-historien.

Birthes ungdomsidol i Danmark hette Inge Bekken och representerade samma förening som Birthe. Denna Bekken hade redan 1938 vunnit EM-guld i simhopp och i höga hopp. Det inspirerade Birthe att våga satsa på simhopp. Hon hade som många andra simhoppare startat med gymnastik.

Simhopp består av en lagom dos mod, smidighet och teknik och det hade Birthe i överflöd.

Kjell Tännander var 21 år när han gjorde OS-debut. Formen var inte den bästa. Men han fick en OS-chans till.

Bild: Malmö Idrottsmuseum

Redan 1941, tre år efter hon börjat med simhopp, slog hon konkurrenten Bekken för första gången och de kom att följa varann hela vägen fram till OS 1948, där Birthe drog det längsta strået.

Trots att de växte upp under tiden när Danmark var krigshärjat orkade och kunde man behålla simhoppsträningen. Birthe utbildade sig till gymnastiklärare i Köpenhamn och var klar 1946. Efter detta blev det simhopp mer eller mindre på heltid. Turnéer i Amerika under sammanlagt 14 månader med stopp i 44 av delstaterna. Med ett simhoppskunnande på topp blev det ett brons för henne när tävlingarna avgjordes i Crystal Palace under London-OS.

Det blev efter OS i London också silver och bronsmedaljer under tre Europamäs-

Kjell Tännander, 96 år, har hållit kontakten med idrotten genom livet. Han tvekade aldrig att ställa upp som funktionär.

Foto: Bo Hultén

100-årsdagen närmar sig för Birthe Hanson. "Säl- lan har jag gått så uppfyllt från ett möte" skriver Bo Hultén.

Foto: Bo Hultén

terskap, två ytterligare OS-startar. Nationellt 17 danska mästerskapstecken och 40 svenska.

Inspirerande möte

Idrottandet har fortsatt upp i åldern. Så sent som för ett par år sedan simmade hon 500 meter varje morgon i den 25-meters bas-säng som finns på hennes boende i Victoria Park i Malmö. Hade hon inte haft nedsatt syn så hade hon säkert hjulats hem efter intervjun jag hade med henne för några år sedan.

Mötet med Birthe var som att träffa ett kärnkraftverk på två ben – sällan har jag gått så upplyft från ett möte med en idrottare.

1948 och OS-startar förenar dessa två

idrottspersonligheter som bor bara 25 kilo- meter ifrån varann och har gett idrotten så mycket tillbaka efter sina aktiva karriär.

Birthe och Kjell. Svartvita idrottsidoler som fortfarande glänser.

BO HULTÉN

Skribenten är en välkänd profil inom simsporten. Han driver websidan "simma.nu" med podden "Hultén & Jansson". Han har hörts som expertkommentator i Eurosport och som mångårig speaker på SM-tävlingar.

Hultén har själv tävlat, arbetat som tränare, klubbdirektör samt haft diverse förtroendeuppdrag i Svenska simförbundet.

På lyxkrogen förstod jag hur stor Börje var

Somliga människor utmärker sig mer än andra, burna av sitt öde, energi, envishet, vilja och talang för sin uppgift. Deras handlingar och sätt att vara väcker sympati och medkänsla, de blir förebilder och ibland folkidoler.

Börje Salming var en sådan person minns journalisten Ken Olofsson.

Börje Salmings bortgång i november 2022 fick det att skälva i folkhemsverige och väckte ovanligt starka känsloladdade reaktioner i hela ishockeyvärlden.

Starkast var de förstas i den kanadensiska staden Toronto, och i laget Toronto Maple Leafs, dit Börje Salming kom som ett av de första svenska hockeyproffsen i NHL och spelade för i osannolika 16 säsonger.

Han kallades där för ”The King”, gränslöst älskad för sina insatser både på och bredvid isen, tårfullt hyllad av spelare, ledare och publik.

Mycket av hyllningarna inneslöt den lojalitet han osvikligt visade mot klubben i nästan två decennier, en stark kontrast till dagens verklighet i branschen där spelarna flyger runt som sommarfjärilar mellan klubbarna, beroende på vem som betalar bäst och snabbast.

KIRUNA-FÖDDE BÖRJE (1951) spelade 46 landskamper i Tre Kronor: VM-brons 1972, VM-silver 1973. Två SM-guld med klassiska Gävleklubben Brynäs. Han var en kraftfull back med en tuff, orädd spelstil – i Toronto den spelare som hade flest stygn överallt både på kroppen och flest skador i ansikte och bröstorg.

Men inte ens Börjes enastående fysik vann matchen mot den dödliga nervsjukdomen ALS som drabbade honom med full kraft 2022 och efter en kort men intensiv dödskamp, som delvis blev offentlig när han med förlorad talförmåga avskedshyllades i Toronto och i Gävle, avled han 24 november 2022.

JAG TRÄFFADE BÖRJE några gånger under mina år på Aftonbladet. Två händelser är särskilt minnesvärda. Den ena var när han var hemma på sommarsemester och skulle visa mig sin hembygd och hemstad Kiruna. Jag ville att han skulle visa mig den stora gruvan och fick tillstånd av ägarna till ett besök flera hundra meter under markytan.

I den gruvan dog Börjes pappa Erland i en olycka när Börje bara var fem år. Det var starka känslor som kom fram när vi såg platsen. Efteråt åkte vi hem till Börjes underbara mamma Karin som väntade med nybakade bullar, de godaste jag ätit och

Börje Salming modell 1986. En man med stark utstrålning och naturlig pondus. Foto: Maria Romell

som hon i flera år fortsatte sända till mig med en varm hälsning. Vi pratade om Börjes uppväxt och den hårda kampen för att klara tillvaron och brödfödan.

– En sak ska du veta Ken. Jag sa till Börje att du får bli vad du vill i livet – men aldrig arbeta i gruvan.

Kungsord från en mor som han älskade och besökte så ofta han kunde. Karin avled bara en kort tid efter hans bortgång.

DEN ANDRA MINNESVÄRDA händelsen inträffade vårvintern 1986. Fotografen och vännen sedan skåneåren på 60-talet, Ulla Lemberg, och jag skulle göra en av våra långresor till Nordamerika. Reportagelistan var lång med besök hos ambassadören i Washington, Wilhelm Wachtmeister, ambassadören i Ottawa, Ola Ullsten och många andra storheter. Och så min inprickade pärla: Börje Salming i Toronto.

Det hade tagit sin tid att ordna det mötet. Men Ulla var inte ett dugg imponerad. ”Vem är han?”

Den ovilliga fotografen, Ulla Lemberg

På sitt rättframma sätt sågade hon resplanen: ”Vi har inte tid att göra den onödiga resan för att träffa nån jävla ishockeyspelare ...”

Ulla hade noll koll på Börjes storhet vid den tidpunkten.

Vi kom i alla fall till

Toronto en gråtrist, regnig måndagsmorgon. Toronto-spelarna hade kommit hem efter en fyradagarsresa i västerled, var trötta och uttråkade och tränade i en lada långt utanför city. Det var en provningens stund för mig. Jag försökte peppa Ulla som hade flera kameraremmar runt halsen, hon visste ju inte ens hur Börje såg ut.

Så öppnades trädörren och ut kom en nyduschad Börje Salming. Då tappade Ulla både remmar och fattning. Med kamerorna dinglande runt magen ropade hon högt på sin skånska: ”Är det DU som är Börje Salming, fan vad snygg du är.”

Han log och nickade generat tillbaka.

VI FICK SKJUTS in till stan i Börjes bil, med Ulla bredvid honom i framsätet, leende och glad av överraskningen. Börje gick med på att äta lunch och vi körde till hans favoritrestaurang. ”Gå in du och fixa bordet så kommer jag och Börje när vi parkerat”, sa Ulla.

Det var en finkrog. När jag talade med hovmästaren skakade han på huvudet, beklagade att det var knöfyllt, så inte ens en fluga skulle få plats.

Då öppnades entrédörren med Börje i

spetsen. Och hovmästaren tappar alla sina matsedlar, ropar högt: ”Är det den mannen ni ska äta lunch med ...”

Alla i matsalen lade ner sina bestick och tittade förstummade på stadens levande legend. Hovmästaren knäpper med fingrarna och säger till fyra medarbetare: ”Flytta centrala bordet, ta in ett nytt bord till våra svenska gäster, fixa det hur ni vill och ta in det bästa vi har” ... ett magiskt ögonblick och då förstod jag hur stor Börje Salming verkligen var.

”Flytta det centrala bordet och ta in det bästa vi har...”

VI FICK BESÖKA hemmet och träffa hans dåvarande hustru Margitta som sysslade med mode och satt och sydde när vi kom. Det blev kaffe och

mycket prat.

Ett antal år senare möts vi igen, Börje, Ulla och jag.

Då hade Börje börjat avrunda karriären, flyttat hem och börjat spela för AIK, 40 år gammal. Han hade då spelat sin enda gång för Tre Kronor i OS. Det var i Albertville 1992. Sverige kom femma efter åtta matcher, bara en förlust. Börje spelade samtliga matcher och gjorde två mål.

När vi nu träffades igen, och för sista gången, gjorde Ulla Lemberg en film för Change Attitude en global stiftelse som arbetar med kultur med syfte att hindra sexuell exploatering av världens barn. Börje lämnade sitt, mindre kända, budskap i filmen:

”End abuse, exploitation, trafficking and all form of violence and torture against children.”

Han var stor och viktig i allt, Börje Salming.

KEN OLOFSSON

FIS Games ska avgöras vart fjärde år och pågå i sexton dagar.

Nytt skidspel blir som ett snö-OS

Internationella Skid- och snowboardförbundet FIS är på gång att anordna ett eget "snösport OS". Mängder av skidgrenar ska avgöras i ett och samma evenemang.

Planerna har funnits ett tag. Men nu finns två hugade arrangörer. Det första samlade skidmästerskapet är tänkt att hållas 2028. Mitt emellan de olympiska vinterspelen.

De två som anmält intresse för arrangörskapet är S:t Moritz/Engadine i Schweiz och Lillehammer/Hafjell i Norge. Schweizarna är också intresserade av att få vinter-OS.

Förutsättningar för att göra ett storslaget arrangemang finns onekligen. De många skidgrenarna utgör närmare hälften av ett vinter-OS. Kryddas programmet med ytterligare några skidgrenar som inte är olympiska – så som speedski, långlopp i längdåkning, och telemark –

blir det ett omfattande program. Dessutom är det sagt att parasporterna ska vara med.

"FIS Games" – som är det officiella namnet – är tänkt att avgöras vart fjärde år och pågå under sexton tävlingsdagar, vinter-OS 2026 ska vara en dag längre.

Arrangören för premiärtävlingen kommer att presenteras den 4 juni 2024.

Ett hot mot vinter-OS eller enbart ett bra komplement?

Ytterst handlar det förstås om pengar och makt. Det här är ett sätt för ett specialidrottsförbund att "äga" sin sport, utan att behöva ta hänsyn till några olympiska beslutsfattare. Frågan är hur TV-bolag och sponsorer ställer sig till två så pass stora vinterevenemang?

President i FIS är svenske Johan Eliasch och i ledningen finns också Mats Årjes, som så hastigt avgick som ordförande i SOK och tidigare varit ordförande i Svenska skidförbundet.

GÖRAN LÖWGREN

Rätt ska vara rätt

Ett förtydligande är på sin plats när det gäller texten i Bulletinen nr 3 om löparen Inga Gentzel, trea på 800 meter vid OS 1928.

Inga är den första svenska att ta en olympisk medalj i löpning. Hon är för övrigt fortfarande ensam om att som svensk kvinna ha gjort det i slätlöpning. Ludmila Enquist vann i häck 1996.

Den första svenska kvinnan att erövra en friidrottsmedalj i OS var

Ruth Svedberg, trea i diskus vid samma OS som

Ruth Svedberg.

Gentzel

tvälade.

Ruth Svedberg blev trea i diskus genom att kasta 35,92. Ett resultat hon nådde i sista kastet, och avancerade då från femte plats upp på prispallen. Diskustävlingen ägde rum några dagar tidigare än Gentzels 800 meterslopp.

De bägge svenska medaljörerna tävlade också tillsammans i OS 1928 – i stafett 4x100 meter.

Första vinterspelen fick OS-status i efterhand

100
ÅR SEDAN

Från att ha varit motståndare till olympiska vinterspel gjorde de svenska IOK-ledamöterna Sigfrid Edström och Clarence von Rosen en helomvändning vad gällde vinter-OS. Vintersportveckan i Chamonix 1924 var en viktig anledning. Den blev en sådan sportlig succé att den i efterhand kom att uppgaderas till de första Olympiska vinterspelen.

Vid IOK:s 21:a session i Paris 12–14 juni 1922 diskuterade IOK med de internationella specialförbunden hur en vintersportvecka 1924 i Chamonix, Frankrike, skulle kunna utformas. Senare samma år väntade sommars-OS i Paris och Frankrike ville gärna att den planerade vintersportveckan skulle genomföras i den olympiska rörelsens namn.

Något som de svenska IOK-ledamöterna Sigfrid Edström och Clarence von Rosen kraftigt motsatte sig. Sverige, Norge och Finland argumenterade envist emot med huvudskälet att vintersport var en nordisk angelägenhet.

Man hänvisade bland annat till de Nordiska spelen. Dessa var väl etablerade vintersporttävlingar sedan 1901 där Centralföreningen för Idrottens Främjande, SCIF, stod för utformning och arrangemang.

Stockholm tidigt på förslag

Diskussionen om att anordna vinterolympiska spel hade den italienske IOK-ledamoten, greve Eugenio Brunetta d'Ussieux, dragit igång redan 1911. Han tyckte att sommarspelen i Stockholm 1912 borde följas av ett vinter-OS i Sverige 1913.

Ett världskrig kom emellan och avbröt vidare diskussioner, men debatten att vinteridrotterna borde få olympisk status blev ännu livligare inom IOK efter kriget.

När Antwerpen arrangerade sommarspelen 1920 fanns två vinteridrotter på OS-programmet, detta eftersom Antwerpen hade ett ispalats. Där arrangerades två olympiska tävlingar: Konståkning och ishockey.

Trots de nordiska ländernas motvilja att blanda in vinteridrotter i OS var det Sverige som gjorde succé i idrottens i Antwerpen 1920. Konståkarna Gillis Grafström och Magda Julin segrade båda och Sveriges ishockeylag med omskolade bandyspelare, slutade fyra.

”Olympisk” vintersportvecka

Vid IOK:s möte 1922 fick aldrig den franska vintersportveckan i Chamonix 1924 några olympiska sanktioner. Det förhindrade dock inte den nationella, franska olympiska kommittén att låta den franske understatssekreteraren öppna tävlingarna med orden:

”Jag proklamerar härmed vintersportveckan i Chamonix, i anledning av de 8:e

Svenska truppen inför invigningen av det som senare skulle bli det första vinter-OS. 31 svenskar var med och tävlade.

olympiska spelen i modern tid under högt beskydd av Internationella Olympiska Kommittén, öppnade.”

Vintersportveckan i Chamonix genomfördes 25 januari till den 5 februari 1924. 294 deltagare, varav 13 damer, från 16 nationer ställde upp. Finland och Norge dominerade resultatlistorna. Sverige hade 31 deltagare, alla herrar, och ställde upp i sju idrotter, och tog ett guld och ett silver.

Svenskarna med på båten

När IOK-samlades för sin 24:e session i Prag i maj 1925 var frågan om olympiska vinterspel åter uppe. Ånyo var det Frankrike som främst drev frågan och förslaget att IOK skulle hålla olympiska vinterspel samma år som sommar-OS möttes av stöd från många håll.

Även de svenska IOK-ledamöterna Sigfrid Edström och Clarence von Rosen hade nu mjuknat i sitt motstånd och menade att ”Införandet av olympiska vinterspel skulle avlasta de internationella specialförbunden en del ekonomiska bekymmer. Olympiska vinterspel kan ju ersätta förbundens EM-och VM-tävlingar”.

Efter viss debatt beslutade IOK vid mö-

tet i Prag den 27 maj 1925 att införa olympiska vinterspel. Företrädde att arrangera vinterspelen skulle ges till det land som tilldelats sommar-OS – förutsatt att det hade förmåga att arrangera samtliga grenar.

Chamonix OS-klassas

Amsterdam, som fått 1928 års sommarspel, valde att avstå vinterspel. Schweiz låg på och föreslog tre tänkbara platser för vinterspel 1928: Davos, Engelberg och S:t Moritz. IOK valde S:t Moritz vid sin 25 session i Lissabon. Här bestämdes också att vinter-OS måste hållas på en enda plats.

På samma session togs även beslutet att ge vintersportveckan i Chamonix 1924 olympisk status i efterhand. Detta efter en omröstning som slutade 21–2, sedan de två holländska IOK-ledamöterna röstat emot.

Hur det gick med de Nordiska Spelen? 1926 hölls de sista Nordiska Spelen i Stockholm.

STEN FELDTREICH

Källor: Blå Boken 1972, Sven Låftman om tillkomsten av vinter-OS. Nordiska Spelen, 2001, Åke Jönsson, sid 266-268.

Första svenskarna i första vinter-OS

- Ingen av de tävlande i det första vinter-OS var medvetna om att de tävlade i det första vinter-OS.
- En svensk var en av de två första att tävla i det första vinter-OS.
- Sveriges första medaljörer i första vinter-OS var redan döda när deras prestation fick OS-status.
- Första svenska guldmedaljören i det första vinter-OS hade ett OS-guld att försvara.

Erik Blomgren, Södermalms IK, skridsko. Förste idrottsman att tävla i det första vinter-OS.

Bild: SCIF Arkiv

ALLRA FÖRSTE STARTANDE.

Skridsko var den första tävlingen i det som i efterhand kom att bli de första olympiska vinter spelen, den 26 januari 1924. Först ut av alla på öppningsdistansten 500 meter var en svensk. Erik Blomgren – han kom senare att stava förnamnet Eric – gick ut i första par mot amerikanen Joseph Moore. Blomgren var chanslös, Moore gick i mål på tiden 45.0. Blomgren klockades för 45.6. Han slutade 11:e.

Bäste svensk blev Axel Blomquist (ibland stavas efternamnet Blomqvist) från Stockholmsklubben IF Linnéa. Med tiden 45,2 slutade han sexa, blott 0,4 sekunder från en bronsplats.

FÖRSTA SVENSKA ISHOCKEYMÅLET.

Den 28 januari 1924 spelade Sverige sin första vinterolympiska ishockeymatch. Det blev en enkel seger med 9–0 mot Schweiz. Första målet gjordes av Birger Holmqvist, Göta-spelaren var en av de genomgående bästa svenska spelarna. Det påstås att Sverige inte fått ihop sitt främsta manskap, då flera av de aktuella spelarna i stället prioriterade att vara hemma för att spela distriktsmästerskap – i bandy.

*Göte Holmqvist.
IK Göta.
Ishockey.*

De svenska resultaten var högst

ojämna. Storsegern mot Schweiz följdes av 0–22 i baken mot Kanada, 9–3-seger mot tjeckerna, 0–20 mot USA och så en förarglig 3–4-förlust mot Storbritannien. Den sista smällen gjorde att det svenska laget fick nöja sig med fjärde plats. Ishockey ingick i det olympiska programmet redan i Antwerpen 1920.

FÖRSTA SVENSKA VINTERMEDALJEN

togs i curling, då det blev silver efter seger mot Frankrike. Men denna i sig historiska bedrift var något som aktörerna själva aldrig någonsin fick veta. Charmonixtävlingarnas uppgradering till olympisk status blev ju curlingherrarna fullt medvetna om. Men just deras sport räknades i första skedet endast som uppvisningssport. Erkännandet som fullvärdig OS-sport beslutades först 2006. Och då var ingen att de senkomna "första medaljörerna" i livet. Curlingturneringen var mycket speciell. Sverige spelade endast två matcher, men ställde upp med två helt olika lag. I den första matchen, måndagen den 28 januari, lyckades Sverige, ledda av Johan Petter Åhlén, besegra Frankrike med 14–8. Det var avgörande för silvret. Det brittiska laget, bestående av skottar, var överlägset och utklassade både Sverige och Frankrike. Fler lag var inte med. Medalldern på de tävlande var över 40 år. Äldst var svensken Carl August Kronlund, 48.

I segermatchen spelade: *Johan*

Det svenska curlinglandslaget.

Petter Åhlén, Kurt Wahlberg Carl Axel Pettersson, Carl August Kronlund.

I förlustmatchen spelade: *Carl Wilhelm Petersen, Erik Severin, Victor Wetterström, Ture Ödlund.*

FÖRSTE SVENSK I SKIDSPÅRET.

Tvårtom mot nuförtiden var det längsta längdskidloppet först på programmet. Förste svensk att gå ut i spåret, med startnummer 6, var Ernst Alm, sammen som två år tidigare vunnit det allra första Vasaloppet. Snacka om att skriva dubbel skidhistoria! Alm slutade på en hedersam sjätte plats i det som kom att bli olympisk premiär!

Bäste svensk blev Torke Persson, Östersunds SK, som slutade femma.

Det var i det här loppet som kraftkarlarnas kraftkarl Per Erik "Särna" Hedlund bröt. Alpterrängen var en obehaglig upplevelse för honom, och brant utförskörning låg inte för honom.

"Även långt in i karriären hände det att han tvangs ta utförbackarna sittande på stavarna, som han placerat mellan benen som en blåkullakvast" beskrev Sven Lindhagen: "Eller så tog han båda stavarna vid ena sidan av kroppen och bromsade med all kraft".

*Ernst Alm.
IFK Norsjö.
Skidor.*

Gillis Grafström. Stockholms ASK. Konståkning

FÖRSTA SVENSKA GULDET i vinter-OS. Gillis Grafström svarade för den märkliga prestationen att bli Sveriges första guldmedaljör i ett vinter-OS, samtidigt som han försvarade sitt olympiska guld. Denna motsägelse förklaras av att konståkning fanns med på sommar-OS i Antwerpen 1920 innan vinterspelen skapades. För Grafström var konståkning just konst, inte i första hand tävling. Han led ibland av tävlingsnerv, men var så överlägsen att han oftast vann ändå. I Chamonix var han så exakt som krävdes i de obligatoriska figurerna, men hade setts bättre i fråkningen. Men segern var ohotad.

Under karriären vann Grafström tre olympiska guld och ett silver. Att det "bara" blev silver 1932 berodde på att den då 39-åriga eleganten råkade krocka med en alltför närgången pressfotograf. Grafström vann tre VM: 1922, 1924 och 1929. För det sista fick han Bragdmedaljen, för att han vid 36 års ålder vann guld.

Riksidrottsmuseet blir mer olympiskt

Riksidrottsmuseet satsar olympiskt. Museet mellan Gärdet och Djurgårdsbrunnskanalen i Stockholm har fått status som ”olympiskt museum” och ingår numera i ett nätverk av OS-museer från hela världen. En större permanent OS-utställning planeras.

DANIEL WETTERSKOG ÄR chef för Riksidrottsmuseet. En av hans första uppgifter som ny på posten var att ta ställning till ett erbjudande om att göra något av en omfattande olympisk samling som erbjudits museet. Det handlade om en gigantisk mängd saker med OS-anknytning, stort som smått, från hela världen. Ett arv efter en storsamlare.

Ett avtal är skrivet mellan Riksidrottsmuseet och arvtagaren, vilket ger museet rätt att disponera delar av samlingen under en längre tidsperiod.

– Samlingen innehåller saker från hela det olympiska spektret. Vi har koncentrerat oss på det som direkt rör Stockholm 1912, berättar Daniel Wetterskog.

Avsikten är att skapa en unik olympisk basutställning. OS-föremålen har så här långt katalogiserats och fotograferats.

Daniel Wetterskog, chef på Riksidrottsmuseet.

Hela projektet har blivit möjligt genom att såväl Sveriges Centralföreningen för idrottens främjande (SCIF) och Sveriges olympiska kommitté (SOK) varit med och bidragit. Ett ovanligt samarbete. Det är inte alltid som Sveriges Riksidrottsförbund (RF), SCIF och SOK drar åt samma håll. Dock fortsätter letandet efter externa finansiärer, en nödvändighet för att de stora planerna ska bli verklighet.

I PROJEKTET INGÅR också att bygga upp ett ”olympiskt studiecenter”, en plats där forskare och allmänt intresserade ska ha tillgång till ett gediget faktamaterial om olympiska spel.

– Ett slags bibliotek kan man säga, förtydligar Daniel Wetterskog.

En viktig del i nysatsningen är att Rik-

Här finns Olympiska museer

NORDEN

Helsingfors, Lillehammer, Göteborg, Stockholm.

EUROPA

Lausanne, Aten, Thessaloniki, Barcelona, Köln, Warsaw, Bratislava

Hofstade-Zemat (Belgien), Tartu (Estland)

NORDAMERIKA

Colorado Springs, Lake Placid, Montreal, Richmond (Kanada).

SYDAMERIKA

Lima (Peru), Santa Fe (Argentina).

ASIEN

KINA: Peking, Nanjing, Tianjin, Xiamen. **JAPAN:** Tokyo, Nagano,

Sapporo. Övriga: Söul, Pyeong-Chang (Nordkorea) Singapore.

MELLANÖSTERN

Teheran, Tel Aviv, Doha (Qatar).

AFRIKA:

Alger

Riksidrottsmuseets olympiska samling ska utökas rejält när museet nu ska få internationell status som "olympiskt museum".

Foto: Göran Löwgren

sidrottsmuseet har blivit internationellt certifierat som olympiskt museum. Olympic Museums Network (OMN) är en sammanslutning av museer från hela världen som samarbetar kring den olympiska historien. Organisationen startades 2006 med Internationella olympiska kommittén (IOK) och Olympiska museet i Lausanne som naturliga nav.

Från starten ingick elva museer, numera är antalet 35. Senast i raden är Riksidrottsmuseet i Stockholm, som kom med i september. Andra idrottsmuseer med OS-status är Helsingfors, Norges olympiska museer i Lillehammer samt som nr 30 Idrottsmuseet

i Göteborg. För att antas som "olympiskt museum" krävs vissa etiska regler, godkännande av den nationella olympiska kommittén, att museet ska vara tillgängligt för allmänheten samt: att 25 procent av museet ska vara baserat på den olympiska rörelsen.

Någon fastslagen tidplan för när besökare kommer att märka av museets OS-satsning är inget som Daniel Wetterskog vill kommunicera utåt. Fortfarande måste en del frågetecken rätas ut.

– Under 2025 är realistiskt, säger han till sist efter att ha fått frågan tjugitigt många gånger.

GÖRAN LÖWGREN

Sigge Jacobsson var en av de mest omsusade svenskarna under OS i Stockholm 1912, rent av den mest omsusade. Han tränade på heltid och fick ekonomiskt stöd för att kunna försörja sig. Men risken för diskvalifikation var liten – arrangörerna var angelägna att publikfavoriten skulle vara med.

Bild: SCIF:s arkiv

Oförtjänt hånad för sjätte plats

Maratonlöparen Sigge Jacobssons sjätteplats vid OS i Stockholm 1912 var en besvikelser. Efteråt gjorde sig många lustiga över hans "misslyckande". Löparen tog illa vid sig och kom att sluta i förtid. Kritiken var orättvis. Jacobsson slutade som näst bästa europé i loppet – och ingen kan vid den här tiden ha haft koll på den utländska konkurrensen.

Med hjälp av en bok av idrottshistorikern Christian Lindstedt tar Anders Olsson oss tillbaka till OS-dagarnas största publikfest.

Lördagen den 14 juli var den stora dagen under 1912 års Olympiska Spel i Stockholm. Det var den enda tävlingsdagen då det var fullsatt – 22 000 åskådare – på Stockholms nybyggda Olympiastadion som hade en tillfälligt byggd träläktare i ena kurvan för att öka publikkapaciteten. Banan kantades av 10 000-tals åskådare.

Christian Lindstedt skriver i sin bok "Mellan heroism och idioti" som handlar om maratonlöpning i början av 1900-talet:

”Marathondagen expedierades fler tåg vid Stockholms central än någonsin tidigare och spårvagnsbolagets dagskassa nådde rekordnoteringar. Rumsuthyrare och hotell fick plötsligt en bråd dag då efterfrågan tidigare under spelen inte motsvarat högt ställda förväntningar.

300 000 flaskor läskedryck uppgavs ha sålts i staden med störst efterfrågan på

A, Sigge-Sigge Jacobsson
fick tji, fick tji på maraton
för vägarna var långa dom
och skorna dom var
trånga dom
han sprang, han sprang
så svetten rann
men han blev
bara sjätte man.

Emil Norlander

märkena Sockerdricka, Citronil och Pomril. Också antalet ivägsända telegram satte rekord.

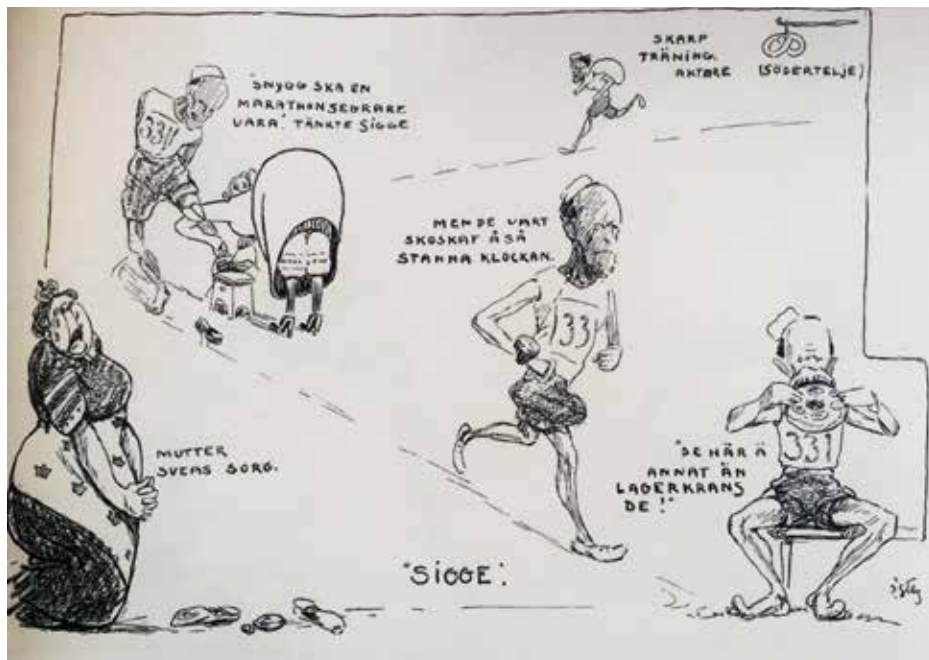
Sigge Jacobsson var den stora svenska idrottsstjärnan 1912 – mer omskriven före och efter OS än någon annan svensk deltagare.

Det ligger något av en saga över hans korta karriär. 1910 var den då 27-årige stockholmaren nästan okänd när han vann den första SM-tävlingen i maratonlöpning. Det var samtidigt Siggas första maratonlopp. Han blev snabbt folkkär. Sigge visade att nästan vem som helst kunde bli en hyllad idrottsstjärna.

Han hade sina egna idéer om träning. Det sades att Sigge emellanåt tränade i 40 graders värme i torkrummet på Tanto sockerbruk där han var anställd. ”

Orimliga förväntningar

Huvuddelen av träningen inför OS bedrev Sigge dock på vägar söder om Stockholm. Han tränade på heltid och fick pengar av organisationskommittén för OS för att kunna försörja sig själv och sin familj. Detta var ett allvarligt brott mot tidens stenhårda amatörregler, men risken för Sigge var minimal; det var den svenska olympiska kommittén (SOK), som på uppdrag från Internationella Olympiska Kommittén skulle kont-

Sigge Jacobssons maratonlopp triggade också samtidens karikatyrtecknare. Som här Ivar Starckenberg.

rollera att deltagarna i OS 1912 hade följt amatörreglerna, och inte hade SOK intresse av att diskvalificera den största svenska stjärnan inför OS.

”Förväntningarna på Sigge Jacobsson var högt ställda inför OS-loppet den 14 juli 1912. De flesta krävde att Sigge skulle vinna trots att inte någon kunde bedöma vilken kapacitet löparna från andra länder och andra världsdelar hade.”

Det fanns knappast någon nyhetsrapportering från internationella idrottshändelser, såsom maratonlopp. Och om något resultat från ett maratonlopp i till exempel USA eller Sydafrika, de två länder som kom att dominera OS-maraton 1912, hade letat sig ända till Sverige, så sade resultatet knappast något. I början på 1900-talet definierades ett maratonlopp som ett långt lopp på omkring fyra mil, någon exakt distans fanns ej. Det var först på 1920-talet som Internationella Fri-

drottsförbundet (IAAF) fastställde längden för ett maratonlopp till 26 miles och 385 yards eller 42 195 meter. (Det var längden på maratonbanan vid OS i London 1908 – IAAF hade på den tiden sitt kansli i London.

Nybörjare på maraton

Sigge hade före OS sprungit en del längre lopp ute i Europa, inget maratonlopp, men väl lopp på upp till ett par mil. Han hade klarat sig bra i dessa lopp.

Sigge disponerade krafterna väl i den 30-gradiga värmen under OS-loppet 1912, men var aldrig med i tätstriden. Han blev sjätte man och bäste europé, vilket betraktades som ett bakslag. Kritiken var hård. Sigge var besviken och hans privata ekonomi dålig. Ett tag övervägde Sigge att emigrera till USA.

Knappast någon kom i Sverige att förknippas med OS-tävlingarna i Stockholm

Karta över maratonloppet.

Bild: Stockholmskällan

1912 i lika hög grad som Sigge Jacobsson. Han blev större som legend än som löpare, och ännu drygt hundra år senare lever myten om den energiske långlöparen kvar.

Efter OS skaldade Emil Norlander så här i en kuplett:

*A, Sigge-Sigge Jacobsson
fick tji, fick tji på maraton
för vägarna var långa dom
och skorna dom var trånga dom
han sprang, han sprang så svetten rann
men han blev bara sjätte man.*

Sigge Jacobsson tog kritiken hårt. Han blev arbetslös och slutade med löpningen en kort tid efter OS, blott 30 år gammal.

ANDERS OLSSON

Författaren är före detta sportjournalist, idrottsledare och tävlingsarrangör. Han tog initiativet till att starta Stockholm Marathon 1979 och flera andra långlopp. Ett lyckat arrangemang var Jubileumsmarathon 2012, på dagen hundra år efter maratonloppet vid OS, och på en bana som så nära som möjligt följde 1912 års bana.

loppet vid OS, och på en bana som så nära som möjligt följde 1912 års bana.

Resultat maraton OS 1912

- 1) Ken McArthur, Sydafrika, 2.36.54,8
- 2) Chris Gitsam, Sydafrika, 2.37.52,0
- 3) Gaston Strobino, USA, 2.38.42,4
- 4) Andrew Sockalexis, USA, 2.42.07,9
- 5) James Duffy, Kanada, 2.42.18,8
- 6) Sigfrid Jacobsson, Sverige, 2.43.24,9
- 7) John Gallagher, USA, 2.44.19,4
- 8) Joseph Erxleben, USA, 2.45.47,2
- 27) Jacob Westberg, Sverige, 3.02.05,2
- 29) Carl Nicanor, Andersson, Sverige, 3.06.13,0
- 32) Hjalmar Dahlberg, Sverige, 3.13.32,2
- 33) Ivar Lundberg, Sverige, 3.16.35,2
- 37) Carl Nilsson, Sverige, 3.26.56,4

39 löpare fullföljde. 60 löpare bröt loppet, av vilka en (portugisen Francisco Lazzaro) avled dagen efter loppet.

Bland dem som bröt återfanns Alexis Ahlgren som inför OS betraktades som den näst starkaste svenske maratonlöparen.

Kommentar: I dagens Olympiska Spel är antalet deltagare i en gren begränsat till tre per nation. 1912 var det fri anmälan. Sverige ställde upp med tolv löpare i maraton av vilka sex bröt loppet.

1912 noterades löparnas officiella tider i tiondels sekunder. Idag noteras maratontider avrundade till hela sekunder.

■ **Emil Norlander** var sin tids store revymakare. Han påstås ha skrivit mer än 3000 kupletter. De mera

kända är: "Fia Jansson" "Den gula paviljongen" och "O, min Carl Gustaf". Norlander skrev också den

mäktiga populära ungdomsboken "Anderssonskans Kalle". Han var verksam mellan 1899–1926.

Den olympiska familjen

Texter: Tommy Wahlsten, Göran Löwgren

Underlag: Carl-Johan Johansson

Jubilerande olympier januari – mars 2024

JANUARI

2 januari: Zakari Peltonen fyller 70 år. Född i Södertälje.

Klubb: KF Kanotisterna, Södertälje. **Sport:** Kanot.

OS 1976: Oplac (semifinal) K-4 1000 m.

I fyramanskajaken satt förutom Peltonen också Kjell Hasselqvist, Anders Larsson och Håkan Mattsson. I försöksheatet blev placeringen 4:a, på 3.14,24, i uppsamlingsheat samma dag vann Sverige på 3.08,72. I semifinalen, där de tre första gick till final, fick de fyra svenskarna nöja sig med tiden 3.17,60 och en 5:e plats.

TW

3 januari: Mats Kihlström fyller 60 år. Född i Smedjebacken. **Klubb:** Södertälje SK. **Sport:** Ishockey. **OS 1988:** 3:a

Mats Kihlström hade hockeykultklubben Morgårdshammar som moderförening, men värvades tidigt till Södertälje SK. Han landslagsdebuterade dock som Brynässpelare. Hösten 1986 återvände Kihlström till SSK, där han spelade ut sin elitkarriär. Kihlström var med vid OS 1988, i första hand som backpartner till Thomas Eriksson. Ett mål noterades SSK-backen för, mot Schweiz (4–2). Mats ingick också i Sveriges VM-vinnande lag

1987, som prisades med Svenska Dagbladets guldmedalj. I Tre Kronor spelade Kihlström 42 tävlingsmatcher (9 mål) och 74 övriga landskamper (2).

TW

9 januari: Camilla Johanson-Sponseller fyller 50 år. Född i Vislanda, Vellinge.

Klubb: Trelleborgs SS. **Sport:** Simning. **OS 2000:** 10:a 4x100 medley, 31:a 100 m ryggsim: (1.04,99).

Egentligen var 200 m ryggsim Camilla Johanssons specialgren, men hon skolade om sig till 100 m för att ta en plats i medleylaget till OS. Lagkapsresultatet blev en besvikelse, en och en halv sekund fattades för final. Övriga simmare i laget var Emma Igelström, Johanna Sjöberg och Louise Jöhnke Tjernqvist.

I jakten på en ny OS-chans nådde Camilla finalplatser i både VM och EM. Men just OS-året 2004 hamnade hon i en formsvacka och lyckades inte kvalificera sig. Samma år bildade hon familj med Ryan Sponseller. De fick barnen Emilia och Isaac. 2012 drabbades Isaac av cancer, och avled 2013 blott 6 år. En fruktansvärd tragedi, förstås. Efter sin elitkarriär blev Camilla Johanson-Sponseller kvar inom simningen. Som sportchef, först i Växjö och sedan i

Umeå. Som 36-åring vann hon VM-guld för veteraner (Masters). **GL**

10 januari: Annelie Holmström Norling fyller 60 år.

Född i Stockholm. **Klubb:** Stockholmspolisens IF. **Sport:** Simning. **OS 1984:** 14:e 200 m bröstsim, 16:e 100 m bröstsim. På 100 meter bröstsim kom Annelie åtta i B-finalen med tiden 1.13,27, i försöken hade hon simmat på en bättre tid, 1.12,60. På 200 m bröst blev placeringen 14:e med tiden 2.37,62 (6:a i B-final). Även nu hade hon varit snabbare i försöksheatet (2.37,21). Petra von Staveren från Holland vann guldet på 100 m i en final där Eva-Marie Håkansson kom 5:a. På 200 m vann Anne Ottenbrite, Kanada. Annelie är gift med Anders Norling som simmade bröstsim i Montreal 1976. **TW**

13 januari: Josefin Pettersson Shakaya fyller 40 år. Född i Ekerö. **Klubb:** Richfield High School, USA. **Sport:** Ishockey. **OS 2002:** 3:a.

14 januari: Kristina Larsson Björk fyller 80 år. Född i Malmö. **Klubb:** SK Ran, Malmö. **Sport:** Simning. **OS 1960:** 7:a 100 m fjärlsim, 6:a 4x100 m. Kristina, "Kisse", var med i Rom 1960 och kom 7:a på 100

m fjärl på tiden 1.13,6. I försöksheatet hade hon simmat på 1.13,0 – en tid som räckt till en 4:e-plats i finalen. Kristina var också med i lagkappen på 4x100 m fritt tillsammans med Inger Thorgren, Karin Larsson (Kristinas storasyster) och Bibbi Segerström. Laget kom 6:a i finalen på 4.25,1 före Italien och Sovjet. Vann gjorde USA på 4.08,9.

Kristinas och Karins lillebror Gunnar såg 12 år senare till att familjen Larsson fick två OS-guld. **TW**

21 januari: Lennart Norberg fyller 75 år. Född i Härnösand. **Klubb:** IF Björklöven, Umeå. **Sport:** Ishockey. **OS 1980:** 3:a

Lennart Norberg var en hårt arbetande hockeyforward med fin räckvidd.

Norberg värvades från IF Älgarna i hemstaden Härnösand till Timrå IK. Senare blev han en viktig spelare då IF Björklöven etablerade sig i Elitserien.

Vid OS i Lake Placid bildade Norberg huvudsakligen kedja med Dan Söderström och Håkan Eriksson. Lennart gjorde ett mål, mot Norge. I Tre Kronor spelade Lennart Norberg 30 tävlingsmatcher (7 mål) och 53 övriga landskamper (9). **TW**

23 januari: Sara Eriksson Dikanda fyller 50 år. Född i Luleå. **Klubb:** Örgryte IS **Sport:** Brottning. **OS 2004:** 10:a fristil, 63 kg.

Sara Eriksson, gift Dikanda, var under 1990-talet den mest framgångsrika kvinnliga brottaren i landet. En pionjär

som vann VM-guld 1995 och 1996, då hon också vann EM. Hon

erövrade flera internationella medaljer och är invald i världsbrottningsens Hall of Fame. 1996 blev hon första kvinna att tilldelas priset som årets bästa svenska brottare "Ivars guldsko".

När dambrottning kom på OS-programmet 2004 hade Eriksson passerat sin topp, hennes sista internationella medalj var ett EM-guld 2002. Hon blev ändå den första svenskan att kvala in till den historiska olympiska tävlingen. Väl där blev det bara två matcher för den tidigare världsmästaren. Förlost med 0–3 mot tyskan Stéphanie Gross och stryk med 3–5 mot grekiska gruppvinnaren Stavroula Zygouri.

Sara är gift med Pierre Dikanda, tidigare svensk brottningsmästare. Mellan 2017 och 2022 var Eriksson Dikanda förbundskapten för damlandslaget. **GL**

24 januari: Peder Järphag fyller 60 år. Född i Sävedalen, Partille. **Klubb:** IK Sävehof **Sport:** Handboll. **OS 1988:** 5:a.

Peder Järphag spelade med i samtliga sex matcher när handbollslandslaget 1988 kom femma i Seoul. Han gjorde 14

mål varav hela åtta mot Tjeckoslovakien i matchen om femteplatsen. Här resultatet och Peders mål inom parentes: Algeriet 21–18 (4), Sovjet 18–22, Island 20–14, USA 26–12 (2), Jugoslavien 21–25 och Tjeckoslovakien 27–18 (8).

TW

24 januari: Annika Dahlman fyller 60 år. Född i Skövde. **Klubb:** Dala-Järna IK. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1998:** 28:e 10 km (klassisk stil).

Annika växte upp i Stenstorp där hon först tävlade i skidor för IK Albion. 1988 representerade hon Dala-Järna IK när hon var med i Calgary på 10 km (klassisk stil). Annika slutade på plats 28 av 52 startande. Övriga svenskor i loppet var Marie-Helene "Billan" Westin (8:a), Anna-Lena Fritzon (13:e) och Karin Svingstedt (22:a). **TW**

Anna Pohjanen när hon tävlade och på bilden till höger när hon lanserades som popstjärna.

25 januari: Anna Pohjanen fyller 50 år. Född i Umeå. **Klubb:** Sunnanå SK, Skellefteå. **Sport:** Fotboll. **OS 1996:** 6:a.

När damfotbollen tog plats i OS 1996 var Anna Pohjanen etablerad mittfältsspelare i

landslaget. Den historiska OS-premiären blev dock ingen av Annas gladaste idrottsminnen. Sverige förlorade överraskande mot Kina med 0-2, och Anna blev utvisad efter en timmes spel. Det innebar att hon inte var med i den andra OS-matchen, då det blev stryk mot blivande slutvinnarna USA med 1-2. Däremot spelade Pohjanen hela matchen i den för fortsättningen betydelselösa kampen mot Danmark (3-1). Den matchen var Pia Sundhages 146:e och sista landskamp som spelare. Förutom OS var Anna med i två VM och spelade 51 landskamper. Efter tiden som aktiv har hon synts i andra fotbollssammanhang. Dels som expertkommentator i SVT och dels som spelaragent för Lotta Schelin. Hon har också gästspelat i musikbranschen och bland annat gett ut ett eget album på cd. **GL**

28 januari: Vanja Blomberg Webbjörn fyller 95 år. Född i Göteborg. **Klubb:** Huskvarna GF. **Sport:** Gymnastik. **OS 1952:** 1:a Grupp gymnastik med handredskap. 4:a i mångkamp lag. 82:a mångkamp ind. 31:a fristående. 96:a hopp. 97:a barr. 102:a bom.

Vanja Blomberg var 1950 med om att ta VM-guld i både lag och grupp med handredskap. Två år senare var det dags för OS och Sverige blev åter bäst i grupp med handredskap. Åtta svenskor, bland dem Blomberg, genomförde ett elegant och precist program med sina röda bollar. Både domare och publik gjorde tummen upp och det blev guld. Vanja Blombergs sista stora

internationella mästerskap som aktiv blev VM 1954, där Sverige åter höll sig väl framme och vann brons. 1956 var sista gången grenen fanns på OS-programmet och det blev blågult silver. Blomberg var då lagledare. **TW**

29 januari: Peter Borglund fyller 60 år. Född i Söderhamn. **Klubb:** Gefle IF. **Sport:** Friidrott, spjut. **OS 1988:** 9:a. **OS 1992:** 22:a.

I Seoul gick Peter Borglund till final som nia efter 80,16 m i spjutkvalet. I finalen blev Peter nia på 78,22 m, slagen av bl a Dag Wennlund, 8:a på 78,30 m. Tapio Korjus från Finland vann på 84,28 m. I Barcelona gick det sämre för Peter – bara 74,72 m i kvalet innebar en 22:a plats. Även Dag Wennlund och Patrik Bodén missade finalen. 79.14 kom att räcka för final. Här är Borglunds samtliga nio kastresultat i OS : 78,66 – 73,76 – 80,16 – 78,16 – 78,22 – 74,76 – 71,38 – 74,72 – 72,70. 1998 innehade Peter det svenska rekordet på 84,76. **TW**

30 januari: Roger Olsson fyller 80 år. Född i Västerås. **Klubb:** Västra Frölunda IF. **Sport:** Ishockey. **OS 1968:** 4:a.

Roger var med i ishockeyturneringen i Grenoble 1968 då Tre Kronor kom fyra. Roger spelade med i samtliga sju matcher och gjorde ett mål. Här är matcherna: USA 4-3, Västtyskland 5-4 (Roger 1 mål), Östtyskland 5-2, Finland 5-1, Sovjet 2-3, Kanada 0-3, Tjeckoslovakien 2-2. E **TW**

30 januari: Christer Majbäck fyller 60 år. Född i Kiruna. **Klubb:** Jukkasjärvi IK. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1988:** 11:a 15 km (k). **OS 1992:** 3:a 10 km (k), 6:a 30 km (k), 4:a stafett 4x10 km, 6:a jaktstart (10 km (k)+15 km (f)), 16:e 50 km (f). **OS 1994:** 6:a 50 km (k), 6:a stafett 4x10 km, 19:e 10 km (k), 23:a jaktstart (10 km (k) +15 km (f)).

Christer Majbäck tog Sveriges enda medalj i längdskidor i Albertville, detta i historiens första 10 km för herrar (som även var delmoment i jaktstarten). I snöyra och nollgrader gjorde Majbäck en enorm slutförering och var bara 1,2 sekunder från silvret. Han var en mycket stabil åkare och kom på poängplats i sex av sina tio OS-startar. I VM var han mer lyckosam och har tagit ett guld, två silver och två brons. Efter den aktiva karriären grundade han skidvallaföretaget SkiGo. **TW**

31 januari: Urban Lagnéus fyller 60 år. Född i Uddevalla. **Klubb:** Göteborgs KSS. **Sport:** Segling. **OS 1992:** 10:a 470.

Urban tävlade i klassen 470 när han var med i seglingstävlingarna i Barcelona. Tillsammans med Magnus Lundgren placerade de sig som 10:a av 37 båtar efter en dålig inledning. Placeringarna i de seglingarna blev 31-7-12-20-16-5-4. **TW**

FEBRUARI

1 februari: Jesper Rönnbäck fyller 50 år. Född i Kiruna. **Klubb:** Kiruna BK. **Sport:** Freestyle. **OS 1998:** 6:a puckelpist.

Jesper Rönnbäck var en av pionjärerna inom svensk freestyle. Tillsammans med Jakob Winstrand var

han med i de första Free Radicals-filmerna, vilka blev väldigt populära bland unga i en framväxande ny skidkultur. Om det på film var spektakulär friåkning som gällde, så var det puckelpist det handlade om i tävlingssammanhang. Rönnbäck tillhörde den yppersta eliten. Tävlade 54 gånger i Världscupen, och var topp tre vid elva tillfällen. Året före Nagano-OS tog han VM-brons på OS-banorna i lizuna. Väl på OS hade Sverige ett starkt lag. Tre av fyra åkare tog sig in bland de sexton till final. Kurre Lansburgh var fyra, Patrik Sundberg nummer 13 och Rönnbäck 14:e man. I finalen var Rönnbäck som sexa bäst av svenskarna, om än aldrig i närheten av medalj. Före sig hade han bl a tre finländare. Vann gjorde amerikanen Jonny Moseley. Lansburgh kom nia och Sundberg slutade på 14:e plats. Vid sidan av skidåkning spelade Rönnbäck och Lansburgh tillsammans rockbandet Los Filthy Homers. 2010 tog han plats i Svenska Skidförbundets styrelse.

GL

2 februari: Karl-Åke Asph fyller 85 år. Född i Avesta. **Klubb:** IFK Mora. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1964:** 1:a stafett 4x10 km.

Har endast en start i OS, och då blev det guld. Asph var med i det legendariska stafettlaget 1964 i Seefeld. Han körde startsträckan, där ryssen Ivan Utrobin inledde i ett ursinnigt tempo, vid växlingen var Asph fyra, 22 sekunder efter sträckvinnaren finnen Huhtala och sedan var, som man säger, resten historia. Karl-Åke var även elitman inom löpning där han bland annat vann lag-SM i terräng, tog brons på 5000 meter och segrade i den tredje upplagan av Lidingöloppet 1967.

TW

5 februari: Erica Johansson fyller 50 år. Född i Landvetter. **Klubb:** Mölndals AIK. **Sport:** Friidrott, längdhopp. **OS 2000:** 16:e.

Erica var under sena 1990-talet en av de största friidrottarna i landet. Hon kom fram som ungdomsstjärna och vann i längdhopp vid junior-VM 1992. Segerresultatet 6.72 innebar nytt svenskt rekord. OS-året 2000 hade hon en utmärkt säsong med många resultat på hög nivå. På våren vann Erica EM inomhus, och på sommaren triumferade hon i Europacupen. Den 5 juli förbättrade

hon det svenska rekordet till 6.99. Förväntningarna var därför stora inför OS-starten. Men där gick det mesta emot. Johansson inledde med ett hopp på 6.53 och följde upp med betydligt längre hopp, vilket var övertamp med någon centimeter. I samband med det avgörande tredje försökshoppet började det plötsligt att blåsa värsta motvinden. För final hade krävts 6.60, Ericas bästa resultat var första omgångens 6.53. Sorti. På Ericas meritlista finns en åttonde plats i VM 1998 och en sjätteplats i inomhus-VM 1993. Hon har en räkka SM-guld och det inte bara längdhopp (8), utan även på 100 m häck och inomhus i löpning 200 meter. Vid sidan av och efter idrottskarriären kom Erica Johansson att figurera i diverse TV-sammanhang. Hon sjöng i Melodi-festivalen, blev trea i "Let's dance", kändisbakade, vann "Preem Superstar" och var även programledare och expertkommentator. Erica Johansson var under åtta år gift med olympiern och femkamparen Martin Lamprecht.

GL

6 februari: Jonas Andersson fyller 40 år. Född i Stockholm. **Klubb:** SK Neptun. **Sport:** Simning. **OS 2008:** 31:a 100 m bröstsim (1.01,77). 11:a 4x100 m medley.

2 februari: Lennart Eriksson fyller 80 år. Född i Nyköping. **Klubb:** SolIK Hellas, Stockholm. **Sport:** Handboll. **OS 1972:** 7:a.

Handboll var med i OS 1936, fast då med 7-mannalag. I

München 1972 var handbollen tillbaka, nu på det vis som vi känner sporten. Lennart Eriksson var en viktig kugge i det svenska laget som kom sjua. Hellasstjärnan spelade samtliga sex matcher och blev bäste svenske målskytt med 25 OS-mål. Här resultaten med Lennarts mål inom parentes: Polen (i Ulm) 13–13 (7); Sovjet (i Göppingen) 11–11 (4); Danmark (i Böblingen) 16–10 (4); Tjeckoslovakien 12–15 (5); Östtyskland 11–14 (4); Ungern 19–18 (1). **TW**

7 februari: Jessica Lindell-Vikarby fyller 40 år. Född i Huddinge. **Klubb:** Huddinge SK. **Sport:** Alpin skidåkning. **OS 2006:** 18:e storslalom, 24:a super-G, 8:a kombination, 18:e störtlopp. **OS 2010:** 31:a storslalom, 26:a super-G, 22:a superkombination, 30:e störtlopp. **OS 2014:** 7:a storslalom, bröt super-G.

13 februari: Marthin Kornbakk fyller 60 år. Född i Göteborg. **Klubb:** Örgryte IS. **Sport:** Brottning. **OS 1992:** Opl. Grek-rom. -68 kg. Marthin kom till Barcelona som EM- och VM-tvåa 1991 men var nu inte i bästa form. Han eliminerades efter två poängförluster mot Claudio Pasarelli (Tyskland) och Ryszard Wolny (Polen). Marthin är storebror till Torbjörn som också var med i Barcelona och där tog brons i viktlassen över weltervikt (-74 kg). **TW**

14 februari: Eva Berglund fyller 40 år. Född i Jönköping. **Klubb:** Jönköpings SS/Canet 66 (Frankrike). **Sport:** Simning. **OS 2008:** 18:e 10 km öppet vatten (2.01,05)

14 februari: Anna Kjellberg Östling fyller 40 år. Född i Lerum. **Klubb:** GKSS. **Sport:** Segling. **OS 2012:** 12:a Elliot 6-meters, matchrace.

15 februari: Thomas Callered fyller 75 år. Född i Stockholm. **Klubb:** Uppsala SK. **Sport:** Konståkning. **OS 1968:** 27:a ind.

Callered var trefaldig nordisk mästare i konståkning. Hans enda OS-start blev däremot ingen framgång. I Grenoble-OS slutade han näst sist, med endast en sydkorean efter sig. Callered var med i fyra EM 1968–1971, där blev placeringarna: 20–20–20–17. **GL**

16 februari: Sören Tallhem fyller 60 år. Född i Stockholm. **Klubbar:** UoIF Matteuspojkarerna, Stockholm, Spårvägens FK. **Sport:** Friidrott, kulstötning. **OS 1984:** 7:a. **OS 1992:** 12:a.

1984 kom Tallhem som 20-åring 7:a efter två godkända resultat i finalen, 19,81 och 19,54. I kvalet var han en av de sju som klarade kvalgränsen 19,60 efter en stöt på 19,94. I Barcelona 1992 kom Sören 12:a efter att ha stött 19,65 i kvalet, där 10 man klarade kvalgränsen 19,80. I finalen nådde Tallhem 19,32, vann gjorde amerikanen Michael Stulce på 21,70. **TW**

16 februari: Catharina Glassér Bjerner fyller 60 år. Född i Rättvik. **Klubb:** Stötens SLK, Rättvik. **Sport:** Alpin skidåkning. **OS 1988:** Bröt slalom, bröt storslalom

Catharina tävlade i Calgary

1988 i slalom och storslalom. Efter första slalomåket, där 57 åkare startade, var Catharina 12:a. Tyvärr åkte hon ur i det andra åket. Samma öde drabbade Camilla Nilsson, som låg tvåa efter första åket. De övriga svenskorna Monica Äijä och Kristina Andersson bröt båda i första. Även i storslalom, som gick två dagar tidigare, fick Catharina bryta i andra åket efter att ha varit på plats 28 (av 64 startande) efter första. Kristina Andersson var den enda av de fyra svenskorerna som fullföljde och kom 22:a. Vreni Schneider vann bägge slalomdisciplinerna. **TW**

16 februari: Pernilla Burholm fyller 50 år. Född i Härnösand. **Klubb:** Nacka HK. **Sport:** Ishockey. **OS 1998:** 5:a.

I den allra första OS-turneringen i ishockey för kvinnor var Pernilla back i det svenska laget.

Damkronorna fick storstryk i de två inledande omgångarna: 0–6 mot Finland och 1–7 mot USA. Bästa matchen gjorde det svenska laget i sin tredje match. Då Kanada stod för motståndet befarades det värsta, men förlustsiffrorna hölls nere till 3–5. Ett av målen prickades in av Burholm. Mot Kina följde en jobbig förlust med 1–3. Femte och näst sista platsen räddades med en 5–0-seger mot Japan. I landslaget träffade Burholm målvakten Lotta Göthesson

med vilken hon senare bildat familj. Hon driver numera en framgångsrik förskoleverksamhet och har av Svenskt näringsliv blivit nominerad till "Årets mest företagsamma västernorränning". **GL**

16 februari: Sofia Arvidsson fyller 40 år. Född i Halmstad. **Klubb:** Helsingborgs TK. **Sport:** Tennis. **OS 2008:** 17:e singel. **OS 2012:** 9:a mixed, 33:a singel.

18 februari: Johan Eklund fyller 60 år. Född i Stockholm-Näs, Upplands Bro. **Klubb:** Redbergslids IK, Göteborg. **Sport:** Handboll. **OS 1988:** 5:a

Johan Eklund var med i starten av svensk handbolls storhetstid. Han ingick i förbundskaptenen "Ragge" Carlssons trupp när det 1990 överraskande blev VM-guld. Visserligen knäckte han näsbenet tidigt i turneringen, men fick ändå hoppa in i ett kort tag i finalen. Två år tidigare gjorde Eklund sin enda OS-turnering, då Sverige slutade femma. I gruppspelet besegrades Algeriet, Island och USA, medan det blev stryk av Sovjet och Jugoslavien. Det innebar en placeringsmatch, där Tjeckoslovakien besegrades med klara 27–18. Mellan 1985–1991 spelade Johan 85 landskamper och gjorde sammanlagt 112 mål. Eklund är handbollsfostrad i Stockholmsklubben HK Cliff. Han var med och spelade VM-final för U21-landslag 1985. Vid det laget hade Johan flyttat till Göteborg och Redbergslids IK, där det blev fyra SM-guld. Efter avslutad

spelarkarriär fortsatte han som framgångsrik tränare i klubben. Sammantaget blev det över 30 år i RIK. **GL**

20 februari: Linda Gustafsson fyller 50 år. Född i Hörnefors. **Klubb:** MoDo. **Sport:** Ishockey. **OS 1998:** 5:a. En kraftfull back som var med i den första olympiska turneringen i ishockey för kvinnor. Damkronorna förlorade stort mot Finland (0–6) och USA (1–7), höll nederlagssiffrorna nere till 3–5 mot Kanada, föll platt mot Kina (1–3) och räddade femteplatsen med en säker seger mot hemmanationen (5–0). **GL**

21 februari: Mats Wallberg fyller 75 år. Född i Gunnarsskog. **Klubb:** Arvika IS. **Sport:** Skridsko. **OS 1972:** 9:a 500 m (40.41). **OS 1976:** 4:a 500 m (39.56), 7:a 1 000m (1.21,27), 22:e 1 500 m (2.08,72).

Wallberg gjorde OS-debut 1972 i Sapporo, då Hasse Börjes var främste svenske sprintåkare och tog silver. Som nia var Mats tredje bäst av de fyra svenska deltagarna, efter Ove Köning (7:a) men före Johan Granath (16:e). Fyra år senare tillhörde Wallberg världseliten på allvar. Med en fjärdeplats svarade han för den bästa svenska skridskoinsatsen under OS 1976. Han åkte i åttonde par på 500 m och låg med tiden 39.56 på silverplats till det tionde paret, då Sovjets Valereij Muratov (39,25) och amerikanen Dan Immerfall (39.54) petade bort honom från sprisallen. Vann gjorde den sovjetiske världsrekordhållaren Evgenij Kulikov på 39.17.

GL

21 februari: Ulf Sandegren fyller 60 år. Född i Enskede, Stockholm. **Klubb:** Djurgårdens IF. **Sport:** Fäktning, värja. **OS 1988:** 8:a lag. **OS 1992:** 8:a i lag, 46:a ind.

Värfäktaren Ulf Sandegren var med i två OS. 1988 ingick han i laget som kom åtta, en placering som kom att upprepas fyra år senare. I Barcelona 1992 var Sandegren också med individuellt och kom 46:a av 70 startande – detta efter tre vinster och fyra förluster. I lagtävlingarna fäktades Ulf sammanlagt 27 matcher när Sverige i Seoul mötte Bahrain (9–3), Ungern (3–9), Ungern (5–8), Sovjet (5–9) och Korea (8–8) samt i Barcelona, Frankrike (7–9), Italien (6–9), EUN (1–9) och Kanada (5–9).

TW

21 februari: Elisabeth Persson fyller 60 år. Född i Umeå. **Klubb:** Umeå CK. **Sport:** Curling. **OS 1998:** 3:a. **OS 002:** 6:a.

Persson var ordinarie etta i framgångsrika lag Elisabet Gustafson, som var ett stort OS-hopp 1998. Drömmen om final sprack mot Danmark i semifinalen. Medalj blev det ändå genom seger i bronsmatchen mot Storbritannien. Umeå-födda Persson spelade fem av nio matcher: I grundserien mot Norge, USA och Storbritannien. Dessutom både i semifinalen och bronskampen. Elisabeth tog med lag Gustafson hem VM 1992, 1995, 1998 och 1999, EM 1992, 1993, 1997 och 2000.

TW

22 februari: Magnus Wislander fyller 60 år. Född i Göteborg. **Klubb:** Redbergslids IK, THW Kiel. **Sport:** Handboll. OS 1988: 5:a. OS 1992: 2:a. OS 1996: 2:a. OS 2000: 2:a.

Wislander är en av endast tre svenska handbollsspelare som samlat på sig 13 mästerskapsmedaljer – en av de bara sex som erövat tre olympiska silver – en av de likaledes sex som medverkat i fyra OS-turneringar (1988: 6 matcher – 11 mål, 1992: 7–15, 1996: 7–16 och 2000: 7–24). Med 384 matcher är han sverigeetta i antalet spelade landskamper – med 1 185 fullträffar sverigebäst även i gjorda mål. Trefaldigt krönt till ”1900-talets bästa spelare” av – i tur och ordning – Internationella Handbollförbundet, Svenska Handbollförbundet och THW Kiel. Ovedersägliga bevis på att Sverige aldrig haft en bättre och mera framgångsrik spelare än Magnus ”Slangen” Wislander.

Efter starten i Tuve IF bytte han till Redbergslids IK, en klubbadress dit han även återkom efter de tolv åren i Tyskland och i vars helvita dress han var med om 5 uppsättningar av

SM-guld. Ännu mera lyckad blev sejouren i Ostseehalle, där Wislanders tröja med nr 2 för all framtid är upphissad i taket och aldrig mer får användas. Den hedern hade svensken förtjänat genom att med 1 371 mål på 369 Bundesligamatcher verksamt ha bidragit till sju ligatitlar, tre cupsegrar plus tre triumfer i EHF-cupen.

Under större delen av sin karriär var Wieslander mittnia, en position där han kombinerande klokt skytte med läckra framspelningar. Under den senare delen av karriären blev han allt mera en svårfångad och greppsäker mittsexa. Positionen som viktig försvarskugge rubbades aldrig. På landslagssidan ingår i medaljsamlingen, förutom OS-silvren, 2 VM-guld, 2 VM-silver, 2 VM-brons plus 4 EM-guld. **TW**

22 februari: Mathias Johansson fyller 50 år. Född i Oskarshamn. **Klubb:** Färjestads BK. **Sport:** Ishockey. **OS 2002:** 5:a.

Mathias Johansson spelade sammanlagt 17 säsonger och mer än 800 matcher för Färjestads BK. Ändå hann han med att spela 46 NHL-matcher, först för Calgary Flames och därefter för Pittsburgh Penguins. Hans enda OS-turnering var den olycksaliga i Salt Lake City 2002. Uttagningen av Mathias var en av de mest överraskande i det i övrigt så stjärnfulla laget. Men förbundskapten Hardy Nilsson visste att sätta värde på den duktige tekaren. Fram till kvartsfinalförelösnen mot

Vitryssland hade Tre Kronor gjort många bra matcher. Segern mot Kanada värderar Mathias som en av sina absolut största hockeyupplevelser.

I VM-sammanhang har Mathias medaljer av alla valörer: guld 2006, silver 2003, brons 2001 och 2002. Landskampsfacit: 112. Därtill blev det fyra SM-guld med Färjestad: 1997, 1998, 2002 och 2006. **GL**

23 februari: Åke Sandin fyller 80 år. Född i Bromma. **Klubb:** Brunnsvikens KK. **Sport:** Kanot. **OS 1968:** 4:a K-4 1 000 m.

Åke var med 1968 i Mexico City i klassen K-4, 1 000 m. Norge överraskade och vann guldet och Sverige kom 4:a – vår bästa kanotplacering 1968, trots att det fanns svenskar i sex klasser. Per Larsson, Åke, Tord Sahlén och Hans Nilsson satt i fyrmanskajaken som gick till final via försöksheat och semifinal. Norge vann, före Rumänien och trean Ungern. Finland kom femma och Danmark nia i denna mycket Nordendominerade final. **TW**

24 februari: Paula Törnqvist fyller 60 år. Född i Göteborg. **Klubb:** Flyinge RF. **Sport:** Ridning, fälttävlan. **OS 1996:** 7:a lag. **OS 2000:** 14:e lag.

Paula Törnqvists två OS-startar fälttävlan var med hästen Monaghan. I Atlanta var ekipaget med i lagtävlingen där Sverige kom 7:a. Det var första gången lagtävlingen avgjordes som en egen tävling,

i tidigare OS har placeringarna individuellt lagts samman. I laget ingick förutom Paula Törnqvist: Linda Algotsson på Lafayette och Therese Olausson på Hector T. Dag Albert på Nice N'Easy fick bryta i andra dagens terrängritt. Sverige låg 10:a efter dressyrmomentet, 8:a efter terrängritten och avancerade ytterligare i hoppmomentet.

I Sydney hade Sverige inget lag på plats men Paula var med i den individuella tävlingen där hon kom 14:e, trots att hon inte kunde göra sig själv rättvisa på en skada hon ådrog sig sex veckor före OS. Under en träning fick Törnqvist en häst över sig med bäckenfraktur och brutet revben som följde. **TW**

24 februari: Kristina Knejp Christensson fyller 50 år. Född i Norsborg, Stockholm. **Klubb:** Stockholmspolisens IF. **Sport:** Rodd, lättvikt. **OS 1996:** 12:a dubbelsculler.

Familjen Knejp är ett begrepp i roddsport-Sverige. Kristinas far Jan är lättviktsroddens starke man, mamma Ludmilla "Lida" har vunnit SM-guld, systemen Monika var ofta Kristinas tävlingspartner och hon har bildat egen familj med OS-roddaren Anders Christensson. Kristina tävlade i lättviktsrodd. Hon var med i landslaget 1993–2000 när "lättviktarna" fick chansen i OS 1996. Innan dess hade den kvinnliga dubbelscullern med systrarna Knejp haft flera bra resultat i VM och världscuper. Därför var sistaplatsen i B-finalen i OS och den slutliga 12:e-placering-

25 februari: Josef Källström fyller 50 år. Född i Göteborg. **Klubb:** Mölndals RK. **Sport:** Rodd, lättvikt. **OS 2000:** 15:e dubbelsculler.

Lättviktsroddarna Anders Båte-myrr och Josef Källström är i de närmaste jämnåriga, endast två dagar skiljer dem åt. Tillsammans tävlade de i OS i Sydney i dubbelsculler. Anders Båte-myrr tävlade först tillsammans med Anders Christensson, som i par med Mattias Tichy nått en hel del framgångar i dubbelsculler. Men efter uteblivna resultat fick Båte-myrr till OS 2000 hitta en ny partner. Det blev Josef Källström.

Inför OS fanns inga större förhoppningar på den nykomponerade konstellationen. Det gick heller inget vidare. Duon slutade sist i första försöksheatet. Men de fick en chans till. Dock blev inte heller fortsättningen någon succé. Av lagen som fick resultat var endast Pakistan och Hongkong sämre. Tio år efter OS-starten gav sig Källström/Båte-myrr ut på en ny erfarenhet: VM i kustrodd, alltså på öppet vatten. Så trots den sportsligt svaga OS-insatsen bestod vänskapen. **GL**

en en besvikelse. Efter att ha vilat från rodden ett tag gjorde Kristina comeback, var med i landslaget igen och kom åter att tävla i VM. Främsta meriten är från 1997, då Kristina tog brons i singellättvikt. **GL**

25 februari: Görel Partapauli Bieri fyller 70 år. Född i Ammarnäs, Sorsele. **Klubb:** Lycksele IF. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1976:** 4:a stafett 4x5 km, 16:e 10 km. 22:a 5 km.

Inför skidstafetten i Seefeld 1976 var Sovjet favorit före Finland, men det var Sverige med startnummer 5 som genom Lena Carlzon (se 26 mars) vann första sträckan (två respektive fyra sekunder före Finland och Sovjet). Så Görel Partapauli fick gå ut i ledning. Hon noterade tredje bästa tid på andrasträckan och släppte

bara förbi ryskan Amosova och finskan Kajosmaa inför växlingen till Marie Johansson (Johansson-Risby). Sverige låg länge trea men på sista sträckan fick Eva Olsson släppa förbi östtyskan Veronica Smith som var 17 sekunder före i mål. Sovjet vann före Finland och Norge var 5:a, 55 sekunder efter Sverige. Görel Partapauli var också med i de individuella tävlingarna med 16:e plats på 10 km som bäst. **TW**

27 februari: Lotta Schelin fyller 40 år. Född i Trångsund. **Klubbar:** Kopparbergs/Göteborgs FC, Olympique Lyonnais, FC Rosengård. **Sport:** Fotboll. **OS 2004:** 4:a. **OS 2008:** 6:a. **OS 2012:** 7:a. **OS 2016:** 2:a. **29 februari: Ola Lindgren** fyller 60 år. Född i Halmstad.

Klubbar: HK Drott, Halmstad, HSV Düsseldorf, HSG Nordhorn. **Sport:** Handboll. **OS 1988:** 5:a. **OS 1992:** 2:a. **OS 1996:** 2:a. **OS 2000:** 2:a.

Tillsammans med Magnus Andersson och Magnus Wislander ingår Lindgren i det triumvirat som under den svenska storhetstiden i handboll 1990–2002 inte missade en enda av de tretton medaljerna: 2 VM-guld, 2 VM-silver, 2 VM-brons; 4 EM-guld och så då 3 OS-silver. Han är också en av de endast sex svenskar som deltagit i fyra olympiska turneringar: 1988 6 matcher –10 mål, 1992 7–12, 1996 6–3 och 2000 8–4. Med 376 (484 mål) landskamper är han 2:a genom tiderna. Lindgren inledde sin bana som allroundspelare på nio meter men blev med tiden allt mera en ren försvarsspecialist, ibland kombinerat med korta visiter som mittsexa. Moderklubben var HK Drott, med vilka han under två sejourer i Halmstad vann 4 SM-guld och dubbla gånger utsågs till Årets Spelare. Övriga stationer var TSV Dutenhofen, HSV Düsseldorf och HSG Nordhorn. Redan i Düsseldorf var han spelande tränare och sedan han slutat som spelare har han också tränat Nordhorn, Rhein Neckar-Löwen och IFK Kristianstad. Parallellt med klubbarna har Lindgren även

tränat Sverige. Först som assistent till Ingemar Linnéll och sedan 2008 i delat huvudansvar tillsammans med Staffan Olsson. I London-OS 2012 blev det en ny olympisk silvermedalj – nu som ledare.

TW

29 februari: Anna Paulson fyller 40 år. Född i Umeå. **Klubb:** Umeå IK. **Sport:** Fotboll. **OS 2008:** 6:a.

MARS

1 mars: Alexander Steen fyller 40 år. Född i Värmskog, Grums. **Klubb:** St Louis Blues. **Sport:** Ishockey. **OS 2014:** 2:a.

2 mars: Niklas Lindbäck fyller 50 år. Född i Börringe. **Klubb:** Ossiö Hästsällskap, Skyrup Country Club RF. **Sport:** Ridning, fälttävlan. **OS 2012:** 4:a lag, 18:e individuellt.

Niklas Lindbäck ingick med hästen Mister Pooh i det svenska lag i fälttävlan som var med och tampades om medaljerna. Efter dressyrmomentet låg Sverige delad fyra. Efter terrängritten hade laget avancerat till bronsplats. I den avgörande hoppningen hade annars så säkra Niklas och Mister Pooh två nedslag och tidsfel. Vid sammanräkningen visade sig att Sverige var endast ett nedslag från medalj. Övriga i laget var: Sara Algotsson Ostholt/Wega, Linda Algotsson/La Fair, Lennart Svennerstål/Shamwari samt Malin Petersen/Sofar-sogood.

Niklas Lindbäck's farfar Sune tävlade också olympiskt i fälttävlan, i Rom 1960.

GL

2 mars: Jonathan Ericsson fyller 40 år. Född i Karlskrona.

Klubb: Detroit Red Wings. **Sport:** Ishockey. **OS 2014:** 2:a.

5 mars: Maria Bengtsson fyller 60 år. Född i Malmö. **Klubb:** BMK Aura, Malmö. **Sport:** Badminton. **OS 1992:** 5:a dubbel. **OS 1996:** 17:e dubbel.

Maria spelade damdubbel i badminton i två OS. 1992 spelade hon ihop med Catrine Bengtsson (ej släkt) och efter vinster mot paren från Holland och Storbritannien blev det stopp i kvartsfinalen mot regerande världsmästarna Guan/Nong från Kina. Fyra år senare spelade Maria tillsammans med Margit Borg, men det blev förlust i första omgången mot ett av paren från Indonesien.

TW

6 mars: Niklas Henning fyller 60 år. Född i Stockholm. **Klubb:** Åre SLK. **Sport:** Alpint. **OS 1984:** 18:e storslalom. **OS 1988:** 10:a kombination, 20:e störtlopp, bröt Super-G.

I Sarajevo-OS 1984 besegrade 19-årige Niklas 90 av de 108 startande men då han blev slagen av de övriga så blev placeringen 18:e. I Calgary fyra år senare körde Niklas störtloppet där han kom 30:e bland 51 startande. I super-G, där Lars-Börje "Bulan" Eriksson tog brons, tvingades Niklas bryta. Henning deltog också i kombinationstävlingen (störtlopp och slalom) och kom där tia efter att ha blivit 23:a i störtloppet och 15:e i slalom.

TW

8 mars: Bertil Larsson fyller 70 år. Född i Uppsala. **Klubb:**

Ekolns SK, Uppsala. **Sport:** Segling. **OS 1980:** 8:a Soling.

Bertil Larsson var en av tre i besättningen i Soling som som slutade åtta i OS 1980. Övriga var klubbkamraten Jan Andersson samt Göran Andersson. Placeringarna i respektive segling var 6–9–7–9–8–8–4 men eftersom det bara var nio båtar i klassen var resultatet en besvikelse. Svenskbåten hade dock en viss otur i den hårda konkurrensen då Göran föll över bord i den fjärde seglingen och den svenska båten fick göra ett "ärevär" för att plocka upp honom. **TW**

9 mars: Lars-Göran Nilsson fyller 80 år. Född i Vuollerim.

Klubb: Brynäs IF. **Sport:** Ishockey. **OS 1968:** 4:a. **OS 1972:** 4:a.

"Virvelvinden från Vuollerim", som den snabbskrinande Lars-Göran kallades, var med i två raka OS, 1968 i Grenoble och 1972 i Sapporo. Båda gångerna kom Tre Kronor 4:a och Lars-Göran spelade med i samtliga 13 matcher (7 i Grenoble och 6 i Sapporo) och gjorde sammanlagt 4 mål (2+2). I Grenoble ingick Lars-Göran i B-kedjan med klubbkamraterna Håkan Wickberg och Tord Lundström. **TW**

10 mars: Jörgen Brink fyller 50 år. Född i Delsbo. **Klubb:**

IFK Umeå, Biathlon Östersund. **Sporter:** Längdskidåkning. **OS 2002:** 24:a sprint (f). **OS 2006:** 30 km skiatlon, 51:a 50 km masstart (f).

Jörgen Brink har en imponerande lång och allsidig skidkarriär. Som olympier inledde han som sprintåkare, körde fyra år senare tremilen och femmil. I VM-sammanhang har han medaljer i jaktstart, stafett och femmil. Hans VM-historia innehåller också en stafettkollaps på slutsträckans sista kilometer, det visade sig senare att Jörgen drabbats av hjärtflimmer.

Därtill provade Brink tre säsonger som skidskytt och blev landslagsman. Mest känd är han annars för sina tre raka Vasaloppsegrar 2010, 2011 och 2012.

Jörgen Brink har släktband med en annan skidolympier, Ebba Andersson. De är tremänningar, Brinks mamma är kusin med Anderssons pappa. **GL**

13 mars: Håkan Björne fyller 60 år. Född i Bromma. **Klubb:** HVB Zonhoven, Belgien. **Sport:** volleyboll. **OS 1988:** 7:a.

Håkan Björne var med i Seoul 1988 när Sverige kom 7:a i volleybollturneringen. Sverige inledde strålande och slog hemmalaget Sydkorea i en femsetsryssare. Efter tre matchbollar emot i fjärde set vann svenskarna sista överlägset med 15–4. Försättningen, Sovjet 0–3, Italien 2–3, Brasilien 1–3, Bulgarien 3–0, Holland 2–3 och Frankrike 3–2, gjorde att Sverige kom 7:a i sin OS-debut och blev fyra av

Europalagen. Håkan spelade alla matcher. **TW**

13 mars: Thomas Enqvist fyller 50 år. Född i Farsta, Stockholm. **Klubb:** Trollbäckens TK, Tyresö, KLTK Stockholm. **Sport:** Tennis. **OS 1996:** 9:a herrsingel. **OS 2004:** 17:e dubbel, 33:a singel.

Thomas Enqvist var under en tioårsperiod från mitten av 1990-talet en av Sveriges bästa tennisspelare. Han var som bäst rankad fyra i världen 1999, och spelade då Grand Slam-final i Australien (föll mot ryssen Jevgenij Kafelnikov). Han var i kvartsfinal i Wimbledon 2001 och i Australien 1996.

Enqvist var med i två OS, utan att lämna något djupare avtryck. 1996 nådde han åttondelsfinal efter två oväntat jämna matcher mot tysken Marc-Kevin Gollner (7–6, 4–6, 6–4) och Sargis Sargsian, Armenien (4–6, 7–6, 6–4). Sedan tog det stopp mot indiern Leander Paes – som Enqvist normalt borde slå – med två raka set (7–5, 7–6). Åtta år senare hade Thomas i sin öppningsmatch matchbollar mot spanjoren Carlos Moya (vinnare av Franska öppna 1998). Det blev förlust efter en spännande kamp, med två avgöranden i tie-break: 7–6 (9–7), 6–7 (8–10), 9–7. I dubbel spelade Thomas tillsammans med Robin Söderling, men föll direkt mot Jonathan Erlich/Andi Ram med 7–5, 6–3. Aten-OS var allmänt ett stort bakslag för tennisionen Sverige då det endast blev en enda segermatch under turneringen. **GL**

14 mars: Evelina Samuelsson fyller 40 år. Född i Märsta.

14 mars: Anna Olsson fyller 60 år. Född i Timrå. **Klubbar:** Fagerviks KK, Timrå, Karlstads PK. **Sport:** Kanot. **OS 1984:** 1:a K-2 500 m, 2:a K-4 500 m. **OS 1988:** 6:a K-2 500 m, 6:a K-4 500 m. **OS 1992:** 3:a K-4 500 m. **OS 1996:** 3:a K-4 500 m. **OS 2000:** 8:a K-2 500 m, 9:a K-1 500 m.

Anna Olsson är mest framgångsrik i den framgångsrika kanotfamiljen Olsson från Timrå, där brodern Gunnar har ett OS-silver och ett VM-brons och systern Karin två VM-brons. Anna kom att göra hela fem OS och tog fyra medaljer. I sitt sista OS, Sydney 2000, fick hon hedersuppdraget att bära den svenska fanan. Olsson var en paddlare av världsklass, men blev i Sverige något av ”det tredje hjulet” och fick kämpa lite i skuggan av Agneta Andersson och Susanne Gunnarsson. Den stora fullträffen kom redan i Annas första OS. De

svenska damerna slapp i öststatsbojkottens skugga DDR:s starka lag lett av Birgit Schmidt och visade klass – två guld och ett silver. Halvannan timme efter att ha vunnit K-1 satte sig Agneta Andersson i sittbrunnen i K-2:an bakom Anna. Paret var storfavorit och vann enkelt. De sista meterna behövde man inte ens ta ett paddeltag, segermarginalen blev ändå nästan två sekunder. I K-4 kunde Sverige ha säkrat ett storslam och Anna Olsson tagit sitt andra guld, men kvartetten kom i otakt två gånger i finishen och Rumänien smet förbi. OS-bronsen i K-4 1992 och 1996 togs efter stabila väldisponerade lopp, där Anna i fören gav prov på sin rutin och säkra bedömande av tempot. Tredjeplatserna var förmodligen det optimala de två besättningarna kunde nå i dessa två finaler. I VM-sammanhang blev Anna Olsson mästare 1993 i K-2 500 meter med Agneta Andersson. **TW**

Klubb: AIK. **Sport:** Ishockey. **OS 2002:** 3:a.

15 mars: Björn Palmqvist fyller 80 år. Född i Örnsköldsvik.

Klubb: Djurgårdens IF. **Sport:** Ishockey. **OS 1968:** 4:a. **OS 1972:** 4:a
Björn Palmqvist var med i Tre Kronor i två OS, Grenoble 1968

och i Sapporo 1972. Båda gångerna kom Sverige fyra. Björn spelade 1968 med i alla matcher utom en, förlustmatchen mot Kanada. Från att ha varit mållös 1968 gjorde Björn fem mål fyra år senare. Björn spelade center i C-kedjan mellan Stig-Göran ”Stisse” Johansson och Lars-Göran Nilsson. **TW**

18 mars: Joakim Karlberg fyller 60 år. Född: Västra Frölunda, Göteborg. **Klubb:** IK Wega, Göteborg. **Sport:** Skridsko. **OS 1988:** 12:a 10 000 m, 30:e 5 000 m. Föll 1 500 m. **OS 1992:** 26:a 1 500 m, 38:e 500 m.

Joakim var med i dubbla OS, 1988 i Calgary och 1992 i Albertville. I inomhushallen i Calgary körde Carlberg 10 000 m på 14.22,94 och 5 000 m 7.02,30 – de båda loppen vanns av Tomas Gustafson på 13.48,20 respektive 6.44,63. På 1 500 m hade Joakim otur när han på sista varvet krockade med parkamraten Andrej Bobrov från Sovjet och föll. Fyra år senare åkte Joakim bara de korta distanserna 500 m och 1 500 m. Han kom 38:a (40,71) respektive 26:a (2.00,01). På en provisorisk utomhusbana i Albertville gjorde Sverige sitt sämsta skridsko-OS sedan 1936. **TW**

22 mars: Johanna Almgren fyller 40 år. Född i Borås. **Klubb:** Kopparberg/Göteborgs FC. **Sport:** Fotboll. **OS 2008:** 6:a. **OS 2012:** 7:a.

24 mars: Hans Bettembourg fyller 80 år. Född: Neuruppin (Tyskland). **Klubb:** Falu AK. **Sport:** Tyngdlyftning.

OS 1972: 3:a -90 kg (512,5 kg).

Bettembourg, född i tyska Neuruppin, just

nordväst om Berlin, flyttade till Sverige 1963. Tillsammans med Bo Johansson var han ett svenskt hopp i en tuff mellan-tungviktsklass vid OS i München 1972. Johansson kom på grund av ljumskskada inte till start och toppstriden öppnade sig än mer när den store favoriten, Sovjets regerande världsoch europamästare David Rigert, misslyckades i ryckmomentet.

Bettembourg hade också problem, en handledsskada irriterade. Floristen från Falun bet dock ihop och kämpade storstilat. Åt de två bulgarerna Andon Nikolov och Atanas Sjopov var inget att göra, men Bettembourgs brons väckte beundran.

OS-bronset betydde samtidigt VM-brons sammanlagt. Andraplatsen i press gav också en VM-medalj. Han tog också mästerskapsmedaljer i 82,5 kg: EM-guld i press 1969 och VM-silver i press samma år.

TW

26 mars: Lena Carlzon-Lundbäck fyller 70 år. Född i Malmberget. **Klubb:** Malmbergets AIF. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1976:** 4:a stafett 4x5 km, 10:a 10 km, 14:e 5 km.

OS 1980: 6:a stafett 4x5 km, 11:a 10 km, 10:a 5 km.

Lena OS-denuterade 1976 på 5 km och kom på plats 14 med tiden 16.54,59. På 10 km tre dagar senare kom Lena 10:a på tiden 31.33,06. I stafetten gjorde Lena en mycket stark insats och förde Sverige till ledning efter första sträckan. Medaljen hägrade, men det slutade med fjärde plats.

I Lake Placid fyra år senare så var det samma distanser som gällde för Lena som nu också hade fått efternamnet Lundbäck efter att ha gift sig med Sven-Åke (guldmédaljör på 15 km 1972). Lena kom 10:a på 5 km – 20 sekunder från medalj, 11:a på 10 km och var med i stafettlaget som kom 6:a. Det fanns förhoppningar om medalj i stafetten. Lena fick på sista sträckan dock se sig omåkt av Finland och avståndet till trean Norge blev över minuten. **TW**

26 mars: Ulf Samuelsson fyller 60 år. Född i Fagersta. **Klubb:** New York Rangers. **Sport:** Ishockey. **OS 1998:** 5:a

Ulf Samuelsson spelade i Elitserien för Leksand i tre år innan han blev proffs i NHL där han spelade över 1000 matcher som tuff back (över 40 timmar i utvisningsbåset). 1998 i Nagano-OS var han med i Tre Kronors gruppspelsmatcher mot USA (4–2), Kanada (2–3) och Vitryssland (5–2). En svensk journalist upptäckte då att Ulf hade skaffat sig ett amerikanskt medborgarskap. Då Sverige vid denna tid inte tillät dubbla medborgarskap upphörde hans svenska automatiskt att gälla när han blev amerikansk medborgare

(först 2003 tillät Sverige dubbla medborgarskap). Avslöjandet resulterade i att IHF:s turneringsledning diskvalificerade Ulf från vidare spel i OS. Tre Kronor fick ingen extra bestraffning, utan behöll inspelade poäng. Laget återhämtade sig dock inte från den här händelsen utan förlorade i kvartsfinalen mot Finland med 2–1. **TW**

27 mars: Göran Craford fyller 85 år. Född i Göteborg. **Klubb:** GKSS. **Sport:** Segling, drake. **OS 1960:** 20:e.

I farvatten utanför Neapel, med Vesuvius mäktiga silhuett i bakgrunden, tävlade Göran Craford i båten Galejan II tillsammans med klubbkamraterna Sten Elliot och rorsmannen och 1956 års OS-guldmédaljör, Bengt Palmqvist. Det gav slutligen plats 20 av 27 startande efter delplaceringarna 12–12–19–15–20–20–15. Vann gjorde Grekland med kronprins Konstantin (Konstantinos von Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg) som rorsman. Han hade dock god hjälp av bästemannen med det klingande namnet Odysseus Eskitzoglou. **TW**

28 mars: Birte Christoffersen, Hanson, numera Ekberg fyller 100 år. Född i Köpenhamn. **Klubb:** SKK, Stockholm. **Sport:** Simhopp. **OS 1948:** 3:a höga hopp (tävlade för Danmark). **OS 1956:** 8:a höga hopp, 9:a svikhopp. **OS 1960:** 12:a höga hopp.

Birte, gymnastiklärare, född i Köpenhamn. Legendarisk

26 mars: Staffan Olsson fyller 60 år. Född i Uppsala. **Klubbar:** HK Cliff, Stockholm, TV Niederwurz bach (Tyskland), THW Kiel (Tyskland). **Sport:** Handboll. **OS 1988:** 5:a. **OS 1992:** 2:a. **OS 1996:** 2:a. **OS 2000:** 2:a.

imponerande dussinet ingår nu, vid sidan av OS-silvren, 2 VM-guld, 1 VM-silver, 2 VM-brons samt 4 EM-guld. Med 358 landskamper (855 mål) är Olsson var tredje mest flitige landslagsman någonsin. Den långa högernian

Sex spelare har tre OS-silver i handboll och lika många har gjort fyra OS-turneringar. Olsson (1988: 6 matcher – 16 mål, 1992: 6 – 7, 1996: 5 – 7 och 2000: 6 – 12) är med i båda kategorierna. Däremot tvingades han på grund av en skada avstå VM 2001 och gick därmed miste om den medalj, som under Sveriges makalösa framgångsperiod 1990–2002 skulle ha givit honom fulla tretton. I det ändå väl så

med den kända kaluften var länge mest känd för sin dårande vänsterslägga men utvecklades så småningom främst till en strålande framspelare och en försvarare av världsklass. Som tränare tog Olsson över landslaget 2008, en post han delade med förre landslagskompisen Ola Lindgren. I London 2012 blev det ytterligare ett OS-silver, nu som ledare. **TW**

simhopparsuverän som vann sitt 39:e SM-Guld 1962. Innan hon kom till Sverige 1953 hade hon 17 danska mästerskap. På hennes meritlista märks OS-brons från 1948 i höga hopp. Hon blev samma år 9:a svikthopp. (Då med efternamnet Christoffersen).

Hon tävlade i OS för Sverige både 1956 och 1960. Har 11 NM-guld, 2 EM-silver och 3 brons samt 17 landskamper.

Bonusinfo: Birte är faster till OS-simmaren Ida Hanson, olympier i Montreal 1976. *Läs mer om blivande 100-åringen på sid. 26–29* **TW**

30 mars: Rolf Rängård fyller 90 år. Född i Älvdalen. **Klubb:** Älvdalens IF. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1960:** 2:a 30 km, 3:a 50 km, 8:a 15 km.

I Squaw Valley 1960 tog Rolf Rängård två individuella OS-medaljer. I spelens absolut

första skidtävling blev han lite överraskande silvermedaljör på 30 km, dock inte bäste svensk (Sixten Jernberg etta). Sedan avslutade han OS med att åka in som trea på femmilen, slagen av två finnar (Hämäläinen och Hakulinen). Rängård deltog även i VM 1962 i Zakopane, dock utan att nå medaljplats.

Året efter avslutade han skidkarriären och satsade på politik. Med tiden blev han riksdagsledamot för Centerpartiet (1974–85) och fungerade en kort period som ”idrottsminister” om än utan att vara statsråd. **TW**

31 mars: Britt Strandberg Lundén fyller 90 år. Född i Ljusdal. **Klubb:** Edsbyns IF. **Sport:** Längdskidåkning. **OS 1960:** 1:a stafett 3x5 km, 10:a 10 km. **OS 1964:** 2:a stafett 3x5 km, 4:a 10 km, 11:a 5 km. **OS 1968:** 2:a stafett 3x5 km, 15:e 10 km, 15:e 5 km.

Britt Strandberg gjorde skiddebut först som senior, men hon fortsatte att tävla på högsta nivå tills hon var 34 år. Karriären tog fart när Britt blev uttagen till OS i Squaw Valley. I debuten körde hon in på tionde plats på 10 km och fick då chansen i ett testlopp mot Barbro Martinsson om att åka i stafettlaget. Tillsammans med Irma Johansson och Sonja Edström-Ruthström blev det OS-guld. Britt höll sig kvar som självskriven stafettjef i ytterligare två OS, hon var den enda som var med och tog alla tre medaljer. Sitt bästa individuella lopp i stora sammanhang gjorde hon vid OS 1964, när hon blev fyra på 10 km i Seefeld, endast 7,4 sekunder från brons. Britt Strandberg tog två VM-medaljer i stafett, silver 1962 och brons 1966 samt vann ett SM-guld individuellt (10 km 1961). **TW**

Läs mer om Skiddrottningar på sid. 4–25.

AVLIDNA OLYMPIER

LARS SVANTESSON Född: 16 februari 1933 i Borås. Död: 6 november 2023 i Borås.
Sport: Simning. Klubb: IF

Elfsborg, Borås. OS 1952: 4:a 4x200 m (Endast final, 8.46,8), Opl. 100 m frisim (1.01,4)

AGNETA ANDERSSON Född: 25 april 1961 i Karlskoga. Död: 8 oktober 2023 i Örebro.

Sport: Kanot. Klubb: Bofors KK. OS 1980:

5:a K-2 500 m, 6:a K-1 500 m. OS 1984: 1:a K-1 500 m, 1:a K-2 500 m, 2:a K-4 500 m. OS 1988: 6:a K-4 500m, 6:a K-2 500 m, 8:a K-1 500 m. OS 1992: 2:a K-2 500 m, 3:a K-4 500 m. OS 1996: 1:a K-2 500 m, 3:a K-4 500 m.

TOIVO ÖHMAN Född: 5 februari 1933 i Boden. Död: 23 september 2023 i Tyresö.

Sport: Simhoppning. Klubb: Stockholms KK. OS 1952: 16:e i höga hopp. OS 1960: 12:a höga hopp.

BENGT NÅJDE Född 19 maj 1942 i Grängesberg. Död: 17 september 2023 i Grängesberg.

Sport: Friidrott, löpning. Klubb: Mälarhöjdens IK, Stockholm. OS1964: Opl. 5000 m (14.13,4)

LENNART JONSSON Född: 11 juni 1933 i Västervik. Död: 1 september 2023 i Västerås.

Sport: Friidrott, löpning. Klubb: Bromma IF. OS 1960: Opl. 4x400 m (semifinal 3.10,9/3.10,7), Opl. 200 m (22,3)

ROLF OLANDER,

Örebro, född 13 september 1934 i Örebro, död 18 september 2023. Olympier 1952, simning 4x200 m, fyra (deltog endast försöken)

STURE OHLIN,

Malå. Född 3 maj 1935 i Arjeplog, död 22 november 2023. Olympier 1964, skidskytte, 12:a 20 km.

PER HEDEBERG Mölndal. Född 17 maj 1936 i Mölndal, död 22 november 2023. Olympier 1960 i rodd, åtta med styrman, placerad.

ULLA-BRITT WIESLANDER, gift ROSBERG, Veinge. Född: 10 juni 1942 i Borås. Död: 29 november 2023. Klubb: IK Ymer. Sport: Friidrott, kortdistanslöpning. Olympier 1960: 200 m: Opl. (24,6), 80 m häck: Opl. (11,5). 1964 100 m: Opl. (11,9). 1968: 100 m: Opl.(11,8), 80 m häck: Opl. (11,2).

VIVI-ANNE WASSDAHL, Frösön. Född 28 februari 1932 i Stockholm, död 1 december 2023. Sport: Alpin skidåkning. Klubb: Östersund-Frösö SLK. Olympier 1956: 28:e i slalom, 31:a storslalom, 42:e störtlopp.

Ordföranden har ordet

Hej Olympiahistoriska vänner!
 Först vill jag starta med att beklaga det tråkiga beskedet som IOC lämnade i slutet av november. Vi tyckte nog alla att det lät väldigt lovande när SOK:s generalsekreterare, Åsa Edlund Jönsson, höll ett så positivt och engagerande föredrag på vårt extra årsmöte. Det jag möjligen personligen kan glädja mig åt är att kälktävlingarna går av stapeln i La Plange som är en mycket bra, utslagsgivande och geografiskt välplacerad bana.

Tack för att ni valde mig som ordförande i denna förening med en så kompetent styrelse. En ära. I kunskap om olympisk historia ligger jag dock ljusår efter de flesta av våra styrelsemedlemmar. Det är ändå min förhoppning att det som ordförande i SOF ska finnas behov av helt andra kompetenser.

FÖRST LITE MER om mig själv. Jag är skild och bor i hus i Vallentuna. De tre barnen, som kom ganska sent på grund av av min ganska långa idrottskarriär, har hunnit flyga sin kos åt olika håll. Förutom skötsel av hus, trädgård och pool lägger jag energin på gym i källaren, tennis med kompisar, lite veteran-volley och träning i många andra former. Jag har även behållit kontakten med min kälksport. Från internationella förbundet (IBSF) har jag uppdrag som jury och ”material controler”. Jag hjälper också till med träning av våra skeletonåkare inom förbundet.

Jag fick möjlighet att delta i två styrelsemöten innan jag valdes. Nu har vi haft ytterligare ett styrelsemöte och jag börjar bilda mig en uppfattning om vilka arbetsuppgifter som väntar.

VI HAR TVÅ medlemmar i styrelsen, Göran Löwgren och Sten Feldreich, som gör ett fantastiskt arbete med vår mycket läsvärda Bulletinen. Min allra högst prioriterade uppgift är, som jag sa på extra årsmötet, att jobba för att framgent säkra utgivningen av denna tidning. Långsiktigt är mitt mål att uppnå detta genom att öka vår medlemskår så att vi ensamma ska kunna bära denna kostnad. I det korta perspektivet ska vi söka stöd från oss närbesläktade organisationer.

Ett annat mål är att nå ut bättre till våra medlemmar ute i vårt avlångs land. I ett första steg ska vi göra detta genom att göra våra evenemang tillgängliga digitalt för alla. I ett längre perspektiv vill jag också titta på möjligheten att arrangera träffar även ute i landet.

AVSLUTNINGSVIS ÖNSKAR

JAG alla medlemmar ett förhoppningsvis lite fredligare Gott Nytt År. Vi hörs på det nya året.

PER-ANDERS
 VON SCHEELE

BOKA REDAN NU: MÅNDAG 22 APRIL 2024 FÖR SOF:S ÅRSMÖTE!

Vid Sveriges Olympiahistoriska förenings höstträff och extra årsmöte 13 november var Åsa Edlund-Jönsson specialinbjudan gäst. Sveriges Olympiska kommittés nya generalsekretare uppvisade vid sitt framträdande stor energi och ett starkt engagemang. Dessutom en ambition till att förändra.

Nya SOK-generalen vill förändra

Åsa Edlund-Jönsson.

–Alla organisationer har behov att moderniseras och anpassas till den tid i den man verkar i, förklarade SVT-sportens förra chef och utstrålade att hon var beredd att leda en sådan process.

Huvudämne för kvällen var planerna för ett möjligt Stockholms-OS 2030. Ett ämne som knappt tre veckor senare visade sig vara överspelat. Det kom som en överraskning att Internationella olympiska kommitténs valde att sortera bort den svenska kandidaturen redan innan den avgörande beslutsfasen. Frankrikes och USA:s (Salt Lake Citys) förslag ansågs väga tyngre.

Att Frankrike nu får ett vinter-OS för fjärde gången, och att vinter-OS 2030 bara

är sex år efter att landet anordnat sommarspel, verkar inte ha någon betydelse.

Utspritt OS tycks ointressant

Däremot tycks ett utspritt OS enligt svensk modell inte alls vara intressant – hur klimatsmart det än må vara. Liksom att en statlig ekonomisk garanti är en nödvändighet för att överhuvud taget komma i fråga. Oavsett vad som tidigare sagts om saken.

Den tredje kandidaten – S:t Moritz i Schweiz – uppmanades komma igen till valet 2038. Någon motsvarande uppmaning gavs inte till Sverige.

GÖRAN LÖWGREN

SVERIGES OLYMPIA-HISTORISKA FÖRENING

STYRELSE

Ordförande

Per-Anders von Scheele
tel: 0703-310108
pavonscheele@gmail.com

Vice ordförande

Anders Engström
tel: 070-775 1336
anders.engstrom46@gmail.com

Kassör & medlemsansvarig

Birger Fält
tel: 070-575 7423
birger.falt@gmail.com

Ledamot

Lennart Bernström
lennart.bernstrom@gmail.com

Ledamot

Jan Ternhag
jan.ternhag@gmail.com

Redaktör Bulletin

Sten Feldreich
tel: 070-763 1053
sten.feldreich@gmail.com

Biblioteksansvarig

Göran Löwgren
goranlowgren@icloud.com

SOF:s plusgiro 54 14 10-7

eller **Swish** 070-575 74 23

Årsavgift 2024: 250 kr

Hedersmedlemmar: Thord Eric Nilsson, Åcke Olsson, Håkan Sundström, Tomas Persson och Tommy Wahlsten

Posttidning

Returadress:

SOF c/o Birger Fält
Vetevägen 2
145 68 Norsborg

B

PORTO
BETALT

Bobsleigh förr och nu

Olika tekniker i starten...

Häng med på en fartfylld resa när Per-Anders von Scheele berättar om sporten bobsleigh ur ett personligt och internationellt perspektiv.

Torsdagen 15 februari klockan 19 är det bara att koppla upp sig på dator, läsplatta eller smartphone och få nya kunskaper om en olympisk sport som började utövas i Sverige i början på 1900-talet. Då kördes bob bland annat på norra Djurgården i Stockholm.

Internationella bobsleighförbundet bildades 1923 och nio ekipage ställde upp i fyrmansbob i Chamonix-OS 1924.

–Då som nu är tre delar avgörande: starten, styrningen och materialet, säger Per-Anders som vet vad han talar om.

Han var pilot i den svenska tvåmansboba vid OS i Calgary 1988 och styrde in på en 14:e plats av 41 startande.

En tvåmansbob väger ungefär 200 kilo och får inklusive manskap väga max 390 kg. Topp hastigheten varierar från cirka 120 till 157 km/h beroende på bana. Längden är runt 1500 meter, men ursprungligen var det en engelsk mil, 1609 meter.

FÖREDRAGET HÅLLS DIGITALT via Teams.

Inget eget abonnemang krävs.

ANMÄL DIG TILL:

pavonscheele@gmail.com

Alla som anmäler sig får sedan en möteslänk via e-post.

Föredraget är gratis. Välkommen!

TORSDAG 15 FEBRUARI KL 19: DIGITALT FÖREDRAG MED PER-ANDERS VON SCHEELE